

Celje, avgust 1955 - Leto X., št. 8

Hmeljar izhaja po potrebi — Urejuje
in odgovarja uredniški odbor — Od-
govorni urednik Debič Boris — Tiska
Celjska tiskarna — Številka 15 din —
Za hmeljarje brezplačno — Poštšina
plačana v gotovini

Izdaja hmeljarski odbor pri OZZ Celje

Nasveti za avgust

Obdelava zemlje v hmeljiščih je končana. Kdor še ni, naj sedaj v avgustu nikar ne osiplje več hmelja. Še obdelovanje s kultiviranjem mu več škodi kakor koristi, edino brananje lahko še ugodno vpliva na rast in razvoj storžkov. Po vrstah močno zapleveljena hmeljišča bomo očistili zeli s srpom ali jih dan pred obiranjem na lahko prisuli. To osipanje rastlini ne koristi niti škoduje, pač pa nam olajša pobiranje storžkov pri obiranju hmelja.

Da je pridelovanje hmelja res strokovno delo, združeno s pravočasnostjo in vestnostjo, smo se letos zopet lahko vsi prepričali. Na enaki zemlji nasadi istih let in takšna razlika pri razvoju rastline in nastavku cvetov! Vse napake, ki smo jih letos napravili pri obdelovanju in gnojenju hmelja, si ne samo dobro zapomnimo, ampak tudi zapišimo, da nas bodo prihodnje leto opominjale česa ne smemo napraviti in kaj naj izboljšamo, da bi dosegli čim večji in prvovrstni hektarski donos.

Do obiranja nas loči sedaj še dobrih 14 dni. Glavna skrb naj bo škropljenje proti peronospori in pravočasno zatiranje rdečega pajka.

Da si ne pokvarimo kvalitete, ne škropimo v curkih, posebno moramo pri motornih škropilnicah vedno paziti na pravilno delovanje razpršilcev. Za motorko naj bo samo megla, katera bo ovila košate rastline, kapljice na koncu listov so znak nepravilnega škropljenja. Curek škropiva, vperjen v hmeljevko, pokvari barvo storžkov, medtem ko dobri razpršilci ne morejo škodovati.

Še en pravočasen nasvet za hmeljarje in odbornike hmeljarskih odborov, kakor tudi predsednike zadrug in zaščitne referente. Vsi se premalo zavedamo letošnje

nevarnosti, rdečega pajka. S čim in kako škropimo, je bilo v »Hmeljarju« že večkrat pisano, pravočasno objavljeno po radiu in osebno razloženo na predavanjih kmetijskih zadrug oziroma po vaseh. Vprašanje je samo kakšna je zmogljivost škropilnice oziroma v kakšnem stanju so in koliko imajo posamezne zadruge rezervnih delov, ki se lahko na škropilnici pokvari ali odpovedo.

Za orientacijo lahko računamo, da lahko traktorska škropilnica pri dobri organizaciji v eni uri poškropi 1 ha hmeljišča. To maksimalno delo lahko izvrši samo takrat, če se pripravljeno škropivo naliže v škropilnico z minimalno zamudo. Vse škropilnice, kolikor jih ima zadruga na razpolago, naj bodo v pripravljenem stanju. Vsaka škropilnica naj bo opremljena najmanj z eno garnituro rezervnih delov. Zelo se nam lahko maščuje navada, da traktoristi jemljejo cevi, razpršilnike ali celo amerikanarje iz ene škropilnice in montirajo na drugo. Če bi imela vsaka škropilnica svojo rezervno garnituro, bi nikdar ne prišlo do zastoj pri škropljenju, ker bi lahko vse pokvarjene rezervne dele sproti popravljali. Seveda popravila za časa škropljenja ne sme opravljati traktorist škropilnice, ker nima časa, pač pa poseben strokovnjak, ki mora biti v sezoni škropljenja vedno na razpolago.

S pravilno obdelavo in škropljenjem smo res pridelali zadovoljiv pridelek. Res je, da je zaslužek odvisen od čim večjega hektarskega donosa, vendar to še ni vse. Prvo in glavno je kvaliteta hmelja. Da dosežemo prvovrstno blago, moramo paziti na pravilno obiranje, vestno sušenje in shranjevanje hmelja.

inž. Kač Lojze

Odločilni čas prihaja ...

Hitro se nam približuje čas, ki je za naše hmeljarje najbolj odločilen. To je čas spravila hmeljskega pridelka, ki se začne z obiranjem, prevozom na sušilnice, sušenjem in ostalim obravnavanjem do predaje. Do obiranja je vsak hmeljar kolikor toliko sam odločal oziroma vplival na količino pridelka in na njegovo kakovost. Ta vpliv se je izražal v načinu obdelovanja, z zaščitnimi ukrepi proti rastlinskim in živalskim škodljivcem in prav tako tudi s pravilnim gnojenjem. Pravilno gnojenje je tisto, kadar dajemo hmeljski rastlini za rast in razvoj potrebna gnojila. Ni prav, če jih dajemo premalo, in tudi ni prav, če jih dajemo preveč.

Pri hmeljarjevih ukrepih v obdelovanju je edini činitelj, ki ugodno ali neugodno vpliva na rastlino, narava. Torej vremenske prilike so tiste, ki prizadevanja obdelovalca motijo, mu preprečujejo njegovo hotenje in poleg njega odločajo o količini in kakovosti pridelka. Posebno letos je neugodno leto kar se tiče

vremenskih prilik. Temu pa človek ni kos in se pač mora spoprijazniti s položajem kakršen je. Upanje hmeljarjev je, da bo konec julija in prva polovica avgusta bolj prikladna za razvoj cvetenja in za tvorbo kobil.

V zadnjih letih smo začeli z obiranjem po 20. avgustu. Težko si je razlagati, zakaj je bil pred desetletji čas obiranja zgodnejši; odločilen datum je bil 16. avgust. Ali so se vremenske razmere toliko spremenile, ali pa so se včasih držali le datuma in niso upoštevali dozorelosti hmelja. Naj bo tako ali tako, prehitro obiranje ni priporočljivo, ker si hmeljar s tem poslabša kakovost, ki jo v glavnem predstavlja dozorelost kobile, torej količina prahu-lupulina. Ta pa da poleg kakovosti tudi težo. Poznamo več primerov, ko so v preteklih letih mnogi hmeljarji obžalovali svojo nepremišljenost. Dobili so za pridelek mnogo manj kot bi sicer lahko.

Kakovost pridelka se ustvarja prav tako s pravilnim obiranjem. To večina naših hmeljarjev dobro ve in tudi upošteva. Zato bodo lahko razumeli, da ne pišemo za njih — ne, pišemo za tiste, ki so pri obiranju prepovršni, ki stremijo le za tem, da obiralci čim več naberejo, da se lahko potem pohvalijo kako dobre obiralce imajo. Prav v tem je njihova napaka.

Ne gre za škaf obranega hmelja več ali manj, pač pa gre za kakovostno obiranje, ker prav to vpliva na splošno kakovost pridelka.

V Savinjsko dolino dobivamo obiralce tako rekoč od vseh vetrov. Vsi stremijo za čim večjim zaslužkom. Tega jim ne smemo zameriti. Redki so tisti, ki imajo obzir do hmeljarja in hotenje za pravilno obiranje. V hmeljarjevi odsotnosti pa je njihovo stremljenje le število škafov. Tako je bilo v preteklosti in tako bo tudi v bodoče. Zato mora biti glavna skrb hmeljarja, da tega ne prezre, da obiralcem nikoli ne zaupa. Hmeljar mora biti v tem času njihov popoln gospodar, če hoče, da se bo delo pravilno izvrševalo. Kadar pa je stvar obratna se pravi, če je hmeljar preveč popustljiv, potem so obiralci njegovi gospodarji. In prav gotovo mu bodo kakovost pridelka pokvarili.

Ni dovolj, da si hmeljar naroči obiralce in jih potem same pošlje v hmeljišče, pač pa je potrebno, da jim vsak razloži in raztolmači, kar je važno v zvezi z obiranjem. Poleg tega pa jim je treba dati še človeka za nadzor. Včasih je primeren nategovalec, kadar pa ne, pa je treba dobiti drugega človeka, da obiralci ne ostanejo sami. Saj poznamo primere, ko obiralci nekaj dni še kar v redu obirajo, potem pa se naveličajo in se začnejo upirati. Dovolj je, da začne godrnjati eden — z njim so takoj složni vsi. In če v takih primerih hmeljar popusti, potem je zgubil nad njimi oblast.

Razumljivo je, da je treba pri obiralcih upoštevati vse, kar je v zvezi z njihovim življenjem v tej dobi. Sem spada prehrana in prenočišče. V tem primeru moramo biti tudi hmeljarji obzirni do ljudi, ki nam pomagajo v tem odločilnem času. Sicer je malo primerov, vendar je treba izkoriščanje obsojati. Kakor hmeljar ne sme dopustiti, da bi ga izkoriščali obiralci, nasprotno pa tudi on tega ne sme storiti. Biti do obiralcev pravičen in strog, to naj bi bilo pravilo za slehernega hmeljarja. Prevelika prijaznost ima za hmeljarja vedno slabe posledice.

Tudi prevoz hmelja in hmeljišča na sušilnico ima svojo važnost. Zato ni vseeno, kako ga prevažamo in kako ravnamo z njim do sušenja. Ves ta postopek lahko dobro ali slabo vpliva na kakovost.

Najprimernejši način prevoza je v hmeljskih koših in je dandanes že običajen. Iz hmeljišča pripeljemo pridelek nepoškodovan na sušilnico in mu kakovosti nismo zmanjšali. Vemo tudi, da je v današnjih razmerah skoraj pogoj: hmelj iz hmeljišča naravnost na sušilnico! Vsako zadrževanje pridelka na sušilnici ali kjer koli, bo imelo vedno slabe posledice. Peronospora samo čaka na ugodno toploto-sparjenost hmelja in že nastopi njeno uničevalno delo. Kakovost se je že poslabšala.

Včasih, pred tridesetimi, štiridesetimi leti, je bilo precej drugače. Hmeljskih košev niso poznali. Imeli so jih samo večji hmeljarji in veliki posestniki. Vsi drugi smo vozili hmelj v vrečah obiralcev. Po navadi smo ga vozili domov opoldne in zvečer. Obiralci so zaradi tega morali imeti toliko več vreč, da jim ni manjkalo prostora.

Po hmelj smo šli z vozom, nanj smo naložili vreče po dolgem in počez in na nje so se spravili še obiralci.

Bilo jih je po deset in tudi po dvajset. Če se ne bi peljali, bi bili slabe volje. Z udobno vožnjo na mehkem hmelju pa so postali razigrani, zadonela je pesem, druga za drugo. Doma so obiralci znosili svoje vreče na sušilnico, kjer so hmelj zmerili. Potrebno količino na lesu, ostalega pa na pod. Zvečer smo ga potem namerili na velike kupe, ker še opoldanski dovoz ni bil posušen. In tako ga je bilo zvečer na podu do pasu. Ta količina se je sušila do opoldneva drugega dne.

Da, tako je bilo včasih. Danes so takšni postopki nemogoči. Takrat hmelj zaradi tega postopka ni izgubljal na kakovosti, vsaj bistveno ne. Vendar je treba upoštevati eno: v tisti dobi ni bilo največjega sovražnika hmelja — peronospora in prav zato smo se s pridelkom skoraj igrali. V današnji dobi pa moramo biti skrajno previdni, natančni, če si nočemo pokvariti kakovosti pridelka.

Kakor smo že rekli, je predpogoj za vsakega hmeljarja, če hoče obdržati dobro kakovost pridelka, da ga čimprej spravi na lesu. Mnogi hmeljarji si ga pokvariijo prav zaradi tega, ker ga predolgo zadržujejo na podu.

S sušenjem prihaja hmelj v tretjo nevarnost. Sedaj je v rokah sušača in od njega je odvisno, kakšno bo blago. Ogromna večina hmeljarjev ga seveda pravilno suši. Vsi pa vendar ne. Pri tem delu je treba veliko pazljivosti in preudarnosti. Saj vemo, da ga nekateri sušijo še preveč, drugi pa zopet premalo. Pretirano suh hmelj je občutljiv, se drobi in izpada mu lupulin. Torej kakovost se je poslabšala. Tisti pa, ki ga preslabo sušijo, so v stalni nevarnosti, da se jim blago na kupu pokvari. Hmelj se vname, zelena barva je izginila in kakovost se je pomaknila v tretjo, pa tudi v četrto vrsto. Samo nekaj površnosti je treba in že lahko nastane škoda, ki gre marsikdaj tudi v stotisočake. Takih primerov poznamo veliko.

Če je hmelj pravilno posušen, ga potem v več skupinah pomikamo proti glavnemu kupu. Med tem postopkom se hmelj ohladi in vlaga se enakomerno razdeli. Potem ga ni treba niti premetavati in ga pustimo na kupu do basanja. Na eni strani si prihranimo precej dela, po drugi plati pa je tudi res, da ga s premetavanjem ne zboljšujemo. Tega načina se je oprijelo že mnogo hmeljarjev, v drugih državah pa poznajo ta postopek že mnogo bolj.

Na hmeljarskem področju je veliko družin, ki nimajo moške sile in so prisiljeni najeti tujega sušača. V takih primerih si pridelek zelo izpostavljam. Prvič nima takšen sušač tistega interesa, ki je lasten vsakemu hmeljarju. Drugič hmelja s svojimi posebnostmi ne pozna in ga zaradi tega tudi ne more pravilno obravnavati. Kjer si drugače ne morejo pomagati, bi bilo prav za njih, da si preskrbijo domačega človeka. Če pa tudi to ni mogoče, potem imajo še eno možnost, da ga stalno nadzirajo, zlasti pri ugotavljanju posušenosti. Pustiti tujega človeka samega na sušilnici, se pravi zaupati mu celoten hmeljski pridelek. Ker pa le kakovostno blago krije pridelovalne stroške, zato naj prizadeti hmeljarji nikoli ne pozabijo na to. Mnogi in mnogi so že doživeli nesrečo zato, ker so bili preveč zaupljivi. Prevelika zaupljivost pa je tudi velika tveganost.

Za vse hmeljarje prihaja odločilen čas. Sedaj si rešujemo celoletno delo, ves trud in prizadevanje, ki smo ga vložili v hmeljsko proizvodnjo. Lahko nam bo vse to poplačano, lahko pa tudi mnogo tega zapravimo, če bomo prepovršni in preveč zaupljivi. Zaupati sušenje hmelja neveščemu človeku bi pomenilo v prenešenem smislu to, kakor postaviti kozla za vrtnarja!

Ivan Kronovšek.

Nekaj o obiranju, sušenju in pravilu hmelja

Približal se nam je zopet čas žetve, to je obiranja hmelja. Čeprav že vsako leto opozarjamo naše hmeljarje na pravilno obiranje in sušenje ter je večina njih o vsem tem že dobro poučena, vendar je vsako leto nekaj novih in mladih hmeljarjev in ti bodo še vedno našli v naših navodilih marsikaj, kar jim ni znano.

Med rastjo je bilo vreme prav muhasto. Že sama rez je zakasnila in stalno deževje je zadrževalo razvoj hmeljske rastline, da ni mogla v celoti nadoknaditi zamujenega. Zaradi tega se bo tudi obiranje nekoliko zakasnilo. Poleg tega pa je toča povzročila precej škode in so prizadeta hmeljišča znatno zaostala. Zaradi tega morajo hmeljarji to leto posebno dobro paziti, da ne bodo obirali nezrelega hmelja. Prezgodaj obran hmelj je slabše kakovosti, nima dovolj lupulina, niti prave barve in sijaja, je obledele zelene barve in lažji od dobro zrelega. Storzki pridobivajo na lupulinu in teži šele poslednje dni pred pravo zrelostjo. Hmelj pa je pravilno zrel tedaj, ko so se storžki že zaprli in imajo močan vonj in dosti lupulina, ki je zlato-rumene barve. Če kobulo s prsti stisnemo, slišimo rahel šelest. Ko je hmelj zrel, pohitite z obiranjem, da storžki (kobule) ne prezorijo in ne izgubijo svoje značilne hmeljske zelene barve. Pri prezrelem hmelju popusti zaprtost storžkov in pričnejo kobule rumeneti.

Hmeljarji, opozarjajte obiralce na lepo obiranje. Po možnosti naj ima vsaka kobula pol do 1 cm dolg pecelj. Predpisi za kvalitetno obiranje določajo, da smejo biti največ po 2 kobuli skupaj. Hmelj se ne sme smukati in mučiti, da bi ostajale na panogah kapice. Tako obrane kobule se pri sušenju drobijo in se sesujejo v pleve. Obrani hmelj mora biti brez listja in vejic. Rjav hmelj oberite posebej, da ne pokvari v barvi zelenega, sicer bo prišel ves hmelj v nižjo vrsto z občutno nižjo ceno.

To »obiranje na dva kraja« opravljajo nekateri hmeljarji na ta način, da opremijo obiralce s torbo, v katero mečejo ti »vrabce« ali »kravce«, oziroma rjav hmelj. Drugi zopet, če nimajo torbic, puščajo tak hmelj na hmeljevkah in ga pustijo naknadno obrati. V zadnjem času pa so nekateri hmeljarji to »obiranje na dva kraja« poskusili na ta način, da so izmed obiralcev izbrali nekaj najbolj vestnih, ki so obrali najprej rjavi hmelj in »kravice«, nato pa so ti prepustili glavno obiranje zelenega hmelja ostalim obiralcem. Seveda je hmeljar te tako imenovane »predobiralce« nekoliko boljše nagradil. Pravijo, da se je ta način obiranja zelo dobro obnesel.

Ako bi obiralec ne obiral po navodilih hmeljarja, ima ta pravico zahtevati od njega, da nabrani hmelj ponovno prebere. Ako tega ne stori, mu lahko za ponovno prebiranje odtegne do pol škafa. Kakor vsako leto bo tudi to leto občutna razlika med posameznimi kvalitetami, zato moramo kakovostnemu obiranju posvetiti veliko pozornost. Obiralci naj imajo polne vreče v senci, da se hmelj ne bo paril na soncu.

Tudi letos bodo kontrolorji kontrolirali delo in opozarjali na napake pri obiranju, da bi dosegli čim lepše blago.

Sušenju hmelja pa mora hmeljar posvetiti največjo pozornost, če hoče, da bo hmelj ohranil lepo zeleno barvo, lesk in kakovosten lupulin. Nekateri hmeljarji si še vedno z nepravilnim sušenjem zapravijo uspeh svojega večmesečnega truda in v nekaj urah nepazljivosti povzročijo sebi in celotni skupnosti ogromno gmotno škodo. Že en dan pred sušenjem razkurite sušilnico, da bo v času, ko pričnete sušiti hmelj, v redu delovala. Ko pripeljete hmelj s polja v sušilnico, ga

spravite čimprej na lesu. Če pa to ni mogoče, ga razgrnite na tanko po podu, ker bi se sicer v koših ali vrečah vnel in izgubil na barvi. Sušite hmelj pri pravilni temperaturi. Toplota pod srednjo lesu ne sme presegati 45° C, sicer se lupulin zažge. Pri pravilno suhem hmelju se morajo vsi močnejši peclji dobro lomiti, vretenca pri večjih kobulah pa morajo biti popolnoma uvela. Pri srednjih kobulah se naj vretenca slabo lomijo, biti morajo krhka in brez znakov kakšne vlage. Pri malih kobulah pa se morajo vretenca dobro lomiti. Kontrolirajte temperaturo s toplomerom, ker le-ta brez pomote pokaže, če je temperatura previsoka ali prenizka. Paziti morate tudi na dobro zračenje, se pravi na stalen odvod z vlago prenasičenega zraka in dovod svežega. Če vlažen zrak ne odhaja dovolj hitro, je sušenje prepočasno, hmelj postane na zgornji strani moten in rjavkast. Tudi perilo se v vetru bolje suši in je lepše. Ni priporočljivo nasipati na lesu višje plasti od 15 cm. Pri slabi ventilaciji pa naj bo plast hmelja tanjša. Mnogi hmeljarji imajo v svojih sušilnicah nameščene ventilatorje in ti hmeljarji se lahko vedno ponašajo z lepim blagom. Pri slabem odvajanju vlažnega zraka in če je hmelj nasut na lesah še v previsokih plasteh, se ta bolj kuha kot suši, ker se topel zrak iz plasti ne more dovolj hitro dvigati. Pazite tudi na »vlažna gnezda«, v sušilnici mora biti sušenje v vseh delih enakomerno.

Ko je hmelj suh in ga vzamete iz sušilnice, ravnajte lepo z njim. Ne premetavajte ga, da ga ne zdrobite. Potem, ko odvolgne, ga spravite z manjših kupov na večjega. Če pa opazite, da je kakšna lesa slučajno premalo suha, ga ne mešajte z ostalim hmeljem. Razgrnite ga na tanko po podu, da se dosuši. Shramba za hmelj naj bo suha, zračna in zatemnjena. Mnogo hmelja se pokvari v shrambah, pa naj si bo to zaradi slabega sušenja, ker je bil zmetan na previsok kup, ali pa ker je bil premalo, pregrobo ali v nepravem času prezračen, ali pa, če se nahaja blizu shrambe gnojšče ali takšni pridelki, ki lahko z izparevanjem pokvarijo kvaliteto v bližini se nahajajočega hmelja.

Na sušilnici pravilno posušen hmelj vsebuje 8% vlage. Ta odstotek pa se na podu oziroma shrambi dvigne na 12—13%. To sprejemanje vlage — hmeljarji pravijo, da hmelj odvolgne — mora biti enakomerno, zaradi česar se mora hmelj večkrat previdno previlati. Pri tem opazite lahko morebitne okvare, katere se naj odstranijo.

Vilanje opravite previdno, najbolje zjutraj, da kobule ne razpadejo v pleve. V dveh, treh tednih je hmelj pripraven za basanje. Nevarno je basati hmelj ob preveč suhem vremenu, ker se lahko hmelj zdrobi. Pa tudi prevlažen hmelj se ne sme basati, ker bi se v vrečah lahko vnel. Zaradi kontrole naj imajo hmeljarji 50—60 cm dolge igle, ki si jih napravijo iz nekaj trše, 2 mm debele žice. Te igle zabodejo v bale, eno, dve, lahko tudi tri. Kakor hitro se v bali pojavi kakšna okvara (fermentacija) se takšen vžig opazi na igli, ki postane topla. Toplota igle se posebno opazi na ta način, če se izvlečeni konec igle pritiska k obrazu, ki toploto bolj občuti kot roka.

Baše pa se naj hmelj v vreče, ki naj tehtajo 40 do 50 kg. Da ne poškodujete preveč hmelja, uporabljajte za to delo desko, sicer pa zavijte noge v debele cunje. Če je hmelj preveč suh, odložite basanje tako dolgo, da primerno odvolgne. Nikar ne močite hmelja, ker s tem škodujete sami sebi. Nekateri pametnjakoviči mislijo, da bodo prevzemnika hmelja pri dovozu »okoli prinesli« in pridobili na teži, če so hmelj pred basanjem rahlo zmočili. Navadno pa prevzemniki le

ugotovijo vlago in potem je krik in vik, ker odtegne prevzemnik gotov odstotek od teže zaradi prevelike vlage. Večinoma so ti odtegljaji večji, kakor pa bi bil neupravičen dobiček iz dodatka vode. Razen tega bo imel prevzemnik, t. j. Hmezad to leto nov aparat, s katerim bo lahko v sumljivih primerih takoj in točno ugotovil količino vlage v hmelju, ki ga bo hmeljar pripeljal. Če bo imel hmelj pri dovozu več vlage kot 15 %, bo hmeljarja zavrnil, da posuši primerno hmelj doma in ga pripelje drugič k prevzemu.

Zaradi tega ponovno opozarjamo hmeljarje, da ne močijo hmelja in tudi že nabasane vreče ne valjajo po rosi, ker je to nepošteno in ne škoduje samo ugledu in žepu hmeljarja, temveč tudi naši skupnosti. Po mednarodnih predpisih v kupčiji s hmeljem ne sme hmelj vsebovati več vlage kot 11 %. Prevzemna vlaga 13 % se s preparacijo, žveplanjem hmelja reducira na 11 %, zaradi tega tudi hmelj na teži 2 % izgubi. To izgubo nosi izvoznik, t. j. Hmezad. Poleg vsega tega je nevarnost, da se preveč vlažen hmelj v skladišču prevzemnika vname in postane ničvreden.

Tudi letos je obiralcem odobren 25 % popust na železnici za 3. razred na vseh potniških vlakih na področju LRS in NRH.

Pri odhodu na delo naj si obiralci nabavijo celo vozno karto in obrazec K-13, katerega naj izpolnijo

in dajo potrditi na vstopni železniški postaji. Karto in obrazec morajo skrbno hraniti, ker dobijo na podlagi teh znižano vožnjo za nazaj. Pred povratkom mora obrazec K-13 potrditi Hmeljarski odbor Kmetijske zadruge, na katerem področju je obiralec obiral hmelj; na podlagi stare železniške vozne karte in potrjenega obrazca K-13 dobi nato obiralec polovični vozni listek za nazaj.

HME LJSKE VREČE

ki so last posameznih hmeljarjev in se nahajajo še pri HMEZAD, naj lastniki čimprej dvignejo v skladišču Hmezada, najkasneje do 30. avgusta t. l.

HME LJSKE VREČE

za basanje novega pridelka bo to leto izdajal Hmezad v istem vrstnem redu, kakor bo dovoz. Hmezad bo pozval hmeljarje preko njihovih zadrug z običajnim razglasom, kdaj naj pridejo po vreče. Zaradi tega naj nihče ne hodi po vreče prej, preden ne pride na vrsto, o čemer bo obveščen pravočasno.

Prinesite s seboj hmeljarsko knjižico brez katere ne bo nihče dobil vreč.

Kdor se ne bo ravnal po teh navodilih, bo šel praznih rok domov.

Obiralcih in obiranju

Prav je, da tudi letos posredujemo hmeljarjem nekaj enotnih navodil glede obiralcev, cen obiranju in sušenju hmelja.

Hmeljarski odbor je na zadnji seji med ostalim proučil tudi cene obiranju hmelja. Zaključek, da je bil doslej razmeroma majhen razpon med ceno obiranju s hrano in brez hrane, narekuje, da svetujemo letos naslednje cene:

- a) za 1 škaf obranega hmelja, brez hrane . 35 din
- b) za 1 škaf obranega hmelja, s hrano . . 25 din

Menimo, da bodo hmeljarji z razliko 10 din soglašali, saj je bilo že lansko leto precej pripomb na razpon, ki je znašal le 7 din. Izredno važno je, da hmeljarji upoštevajo predlog, ker bi različno plačevanje povzročilo težave in bistveno vplivalo na kakovostno obiranje.

Preskrba obiralcev je vsako leto važno opravilo hmeljarjev. Od nje je odvisna pravočasna posprava pridelkov, ker pa je obiranje vezano na določen čas, tedaj tudi kakovost. Vsako centralno usmerjanje delovne sile je odveč. Praksa je pokazala, da hmeljar išče takšno število obiralcev, ki zadostuje normalni potrebi, upoštevajoč pri tem zmogljivost sušilnic in čas, v katerem mora biti delo opravljeno. Važno je, da pride na delo čim več izkušenih obiralcev, manj bo tako nevolje in skrbi, ki je že tako ne manjka pri hmeljarju v teh dneh.

Popust za prevoz obiralcev je odobren v času od 10. avgusta do 10. septembra, in sicer 25 % v III. razredu potniških vlakov iz vseh postaj Slovenije in Hrvaške. Kot običajno, morajo obiralci na vstopni postaji izpolniti obrazec K-13 ter kupiti celo vozno karto. Na povratku morajo kmetijske zadruge vsem obiralcem potrditi obrazec K-13, ki služi za legitimacijo, da so se resnično nahajali na delu. Legitimacijo K-13 in vozno karto morajo obiralci čuvati, ker so jo dolžni predložiti na povratni postaji pri nakupu polovične karte za povratek domov.

Hmeljarski odbor bo sicer opozoril preko časopisja obiralce o pogojih potovanja, vendar jih naj hmeljarji

prav tako o tem seznani, da ne bo prišlo do težav na povratku.

Ni dvoma, da gre tudi to leto, morda bolj kot kdaj koli prej, za kakovostno blago. O tem sicer ni potrebno ponovno govoriti, ker sleherni hmeljar želi, da se bo njegov pridelek uvrstil med najboljše vrste. To doseči pa pomeni, da morajo hmeljarji vložiti vso skrb zadnjim fazam dela, predvsem obiranju in sušenju.

Da bi lažje opravili ta dela, bomo tudi letos hmeljarjem pomagali s tako imenovano letečo kontrolo. Na terenu bodo delale 3 do 4 ekipe, ki bodo na njivah pomagale odpravljati slabo obiranje, v sušilnicah pa svetovale, da se blago čim lepše pripravi za prodajo. Prva skrb pa seveda leži na gospodarju. Treba je namreč obiralce, predno pričnejo z obiranjem, dobro podučiti in seznaniti z ukrepi, ki morajo nujno slediti za brezvestno delo. Obiralci naj bodo opremljeni s potrebnimi vrečkami za nekakovostno blago, ki se naj strogo loči od ostalega.

Morda je prav, da svetujemo še cene za sušenje, upoštevajoč današnje prilike. Precej je hmeljarjev, ki nimajo svojih sušilnic. Le-ti so nujno navezani na soseda ali pa na združno sušilnico. Hmeljarski odbor je tudi o tem razpravljal in sklenil, potem ko je proučil stroške sušenja, predlagati naslednje cene:

1. tam, kjer lastnik sušilnice v lastni režiji opravi sušenje (delo, kurivo, razsvetljava, oprema, amortizacija) za 1 škaf svežega pridelka 17 din;
2. pri sušenju, kjer lastnik pridelka najame samo sušilnico, vse ostalo pa gre na njegove stroške, pa se predlaga za 1 škaf svežega pridelka 5 din.

Te cene so samo osnova in naj služijo onim hmeljarjem, ki bodo pridelek sušili pri sosedu ali pri združni sušilnici. Prav pa je, da si vsak takšen hmeljar čimprej zagotovi sušenje, sicer bo zelo težko v redu opravil delo. Računati je tudi letos na precejšnje razlike v ceni, ki morajo nagraditi vsestransko prizadevanje vestnih hmeljarjev.

Kač Karel

Ob ustanovitvi vodne skupnosti za Ložnico

Razmeroma dolgo so sicer tekle priprave, vendar danes že lahko govorimo o organizaciji, ki pravkar prevzema skrb za nadaljnja regulacijska in melioracijska dela na področju Savinjske doline.

Nedavni ustanovni občni zbor Vodne skupnosti za Ložnico je pokazal, kako silno potrebna je bila ta organizacija. Čeprav še danes ne moremo govoriti o njenem delu, ker se organizacijsko šele postavlja, pa vendarle ugotavljamo napredek, ki je zlasti v tem, da bodo sodelovali v tej organizaciji prav vsi posestniki, katerih zemljišča so prizadeta na poplavnem področju. Čez 70% vseh prizadetih posestnikov se je odločilo, da pristopi prostovoljno v organizacijo. Ostali 30% sicer pristopnih izjav ni podpisalo, vendar splošna uredba o ustanavljanju vodnih skupnosti dovoljuje obvezno pritegnitev manjšine in je zato umesten sklep, ki je bil soglasno sprejet na ustanovnem občnem zboru, da se obvezno vključi v skupnost vsa zemlja, ki je v območju poplavnega področja.

Na občnem zboru je bilo podano izčrpno poročilo iniciativnega odbora. V razpravi so delegati konstruktivno razpravljali in se seznanili o nalogah nove orga-

nizacije. Določili so višino vodnega prispevka v znesku 500 din na ha. Prispevek bo pobirala davčna uprava in mora biti poravnana do 1. julija za tekoče leto. Letna obremenitev za slehernega posestnika bo določen čas na vpogled skupno z davčnim razporedom na občinah oziroma bodočih krajevnih pisarnah, na podlagi česar bo imel član pravico, da se v določenem času pritoži zoper obremenitev, v kolikor bo smatral, da je nepravilna.

Končno je občni zbor sprejel program dela, predračun za tekoče leto, pravila organizacije in izvolil 13-članski upravni odbor s predsednikom tov. Kolencom Vinkom.

Brez dvoma, da se bo organizacija nekaj časa še borila z začetnimi težkočami, toda menimo, da bo upravni odbor znal premostiti zapreke tako, da bo organizacija v doglednem času opravičila svoj obstoj. Želeti je, da vsi prizadeti pomagajo reševati vprašanja, ki niso lahka, vendar pomembna in odločilna pri dokončni ureditvi vodnega režima Savinjske doline.

Želimo novi organizaciji vidnih uspehov!

Kač Karel

PRAVILNIK o ocenjevanju in oznamkovanju hmelja

Na podlagi 12. člena uredbe o ustanovitvi Hmeljske komisije za Slovenijo v Žalcu in o kontroli kakovosti hmelja (Uradni list LRS, št. 27-161/50) v zvezi z 9. točko odločbe o razglasitvi Hmeljske komisije za Slovenijo za finančno samostojen zavod in o preimenovanju v Hmeljno komisijo za Slovenijo (Uradni list LRS, št. 7-44/55) izdaja sekretar za gospodarsko LRS

PRAVILNIK o ocenjevanju in oznamkovanju hmelja A OCENJEVANJE HMELJA

1. člen

Ves v Ljudski republiki Sloveniji pridelani hmelj, ki se odda v domačo industrijsko uporabo ali je namenjen za izvoz, se mora poprej kakovostno oceniti po določbah tega pravilnika.

Hmelj se po kakovosti ocenjuje na podlagi tipnih vzorcev.

V ta namen sestavi Hmeljna komisija za Slovenijo vsako leto po končanem obiranju hmelja, najkasneje pa do 5. septembra poseben strokovni ocenjevalni odbor za jemanje vzorcev hmelja in za določitev kakovosti hmelja.

2. člen

Ocenjevalni odbor šteje pet članov. Od teh imenuje hmeljna komisija tri člane izmed hmeljskih proizvajalcev in strokovnjakov, dva člana pa delegira odkupno podjetje. Predsednika ocenjevalnega odbora imenuje hmeljna komisija.

3. člen

Ocenjevalni odbor zbere iz vseh hmeljskih okolišev vzorce obranega hmelja in jih razvrsti v štiri tipne kakovostne vzorce I., II., III. in IV. razred.

4. člen

Tipni vzorci imajo tale imena:

hmelj po vzorcu I. vrste je »prvovrsten« (choicest ali prima prima);

hmelj po vzorcu II. vrste je »prav dober« (choice ali prima);

hmelj po vzorcu III. vrste je »srednje dober« (good medium ali good midling);

hmelj po vzorcu IV. vrste je »dober« (medium ali midling).

Izredno skrbno prebranemu ali pripravljenemu hmelju lahko, hmeljna komisija sama ali na predlog ocenjevalnega

odbora določi posebno kakovostno oceno: »Izbrani« (extra choicest, extra prima prima).

5. člen

Pri razvrščanju tipnih vzorcev po kakovostnih razredih ravna ocenjevalni odbor po hmeljsko-strokovnih in po trgovskih načelih, ki so v navadi.

6. člen

Vse izbrane tipne vzorce ocenjevalni odbor skrbno zaveže, zapečati in opremi z nalepko, na katero vpiše podatke o kakovostni vrsti, o času in kraju, kjer je bil vzorec vzet.

7. člen

Tipni vzorci se sestavijo v potrebnem številu, najmanj pa v štirih enakih primerkih za vsako kakovostno vrsto posebej. Dva primerka obdrži hmeljna komisija, druge pa izroči ocenjevalni odbor odkupnemu podjetju.

8. člen

Ocenjevalni odbor vodi o svojem delu zapisnik. Zapisnik odsega tale podatke:

1. o številu vzorcev;

2. o kraju in času jemanja vzorcev;

3. o tem, kateri vzorci so bili izbrani za tipne vzorce I., II., III., IV. in izbrane vrste;

4. o tem, koliko primerkov hrani hmeljna komisija in koliko primerkov je bilo izročenih odkupnemu podjetju;

5. kratek opis hmeljsko-strokovnih in trgovskih načel, ki so bila odločilna za razvrstitev tipnih vzorcev v kakovostne razrede.

Zapisnik podpišejo vsi člani ocenjevalnega odbora. Zapisnik se hrani pri Hmeljni komisiji v Žalcu. En izvod se izroči odkupnemu podjetju za izvoz hmelja.

9. člen

Ocenjevalni odbor mora končati svoje delo praviloma vsako leto najpozneje do 10. septembra.

10. člen

Stroške poslovanja ocenjevalnega odbora nosi hmeljna komisija. Ti stroški so del oznamovalnih stroškov.

11. člen

Ocenenje kakovosti hmelja po tem pravilniku ne vpliva na pogodbeno razmerje med odkupnim podjetjem in med proizvajalci in tudi ne na pogodbeno razmerje med odkupnim podjetjem in njegovimi kupci.

B. OZNAMKOVANJE HMELJA

12. člen

Obvezno oznamkovanje

Ves v Ljudski republiki Sloveniji pridelani hmelj, ki se da v promet za domačo industrijsko uporabo ali za izvoz, se mora oznamkovati po predpisih tega pravilnika.

Prepovedano je prodajati, kupovati in izvažati iz Ljudske republike Slovenije hmelj, ki ni oznamkovan po predpisih tega pravilnika.

13. člen

Organ oznamkovanja

Hmelj oznamkuje Hmeljna komisija za Slovenijo.

14. člen

Kdo je dolžan predložiti hmelj v oznamkovanje. Čas predložitve. Kje se oznamkuje. Nadzorstvo

Hmeljski proizvajalci morajo predložiti svoj hmelj obratnega letnika v oznamkovanje hmeljni komisiji, preden ga dajo v promet.

Z blagom vred morajo proizvajalci predložiti tudi svoje evidenčne knjižice hmeljne komisije, iz katerih je razvidno proizvajalčevo ime, prebivališče in pristojna občina, njegova s hmeljem zasajena hmeljska površina in število sadik.

Tovorke hmelja pošljejo proizvajalci v skladišča, ki so pod nadzorstvom hmeljne komisije. Oznamkovanje se opravlja v teh skladiščih.

15. člen

Kaj je oznamkovanje

Oznamkovanje je v tem, da se tovorke hmelja, pakirani za izvoz oziroma za prodajo, opremijo z napisi (oznakami) in z zalivkami (plombami) ter da se izda potrdilo o izvoru hmelja (kontrolno potrdilo).

16. člen

Vrste napisov (oznak)

Hmelj se oznamkuje s temile oznakami:

1. Z oznako »Slovenski hmelj — štajerski — Savinjska dolina« se oznamkuje hmelj izbrane ter I., II., III. tipne kakovosti (extra choicest, choicest, choice, good medium ali extra prima prima, prima prima, good medium).

S to oznako se oznamkuje ves hmelj, ki je pridelan v Sloveniji in ki dosega kakovostne lastnosti hmelja, ki se goji v Savinjski dolini.

2. Z oznako »Slovenski hmelj — štajerski« brez drugačne označbe se oznamkuje druge v Sloveniji pridelane hmeljske vrste, ki ne ustrezajo kakovostnim lastnostim hmelja iz Savinjske doline. S to oznako se oznamkuje tudi hmelj IV. vrste (dober, medium, midling), ki je pridelan v Savinjski dolini.

3. Hmelj, ki se po kakovosti ne da razvrstiti niti pod prvo niti ne pod drugo točko tega člena ali če je mešan s hmeljem drugih tuzemskih izvorov, dobi samo oznako: »hmelj« ali »mešan hmelj«.

V primeru iz 3. točke se kontrolno potrdilo ne izda. Hmeljna komisija pa lahko izda pismeno izjavo, da ji je bil hmelj priglasičen.

17. člen

Način oznamkovanja

Na vsakem tovoru hmelja (bali, balotu, kocki) se na gornji četrtini tovorke napravi s 7 cm visokimi črkami v črni barvi napis: »FLR Jugoslavija«. Pod ta napis pa se v isti velikosti in barvi vpiše ustrezna oznaka iz 16. člena tega pravilnika.

Pod napisi se na proizvajalčevo ali kupčevo željo lahko napravi napis tudi v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku ali kupčevem jeziku.

Po dolžini tovorke (bale, balota, kocke) se pri sredi čez oba šiva, pri kockah pa na vrhu odtisne letnica pridelka z 10 cm visokimi številkami v črni barvi.

Oblika besedila za oznamkovanje je natisnjena v prilogi, ki je sestavni del tega pravilnika.

18. člen

Pečat Hmeljne komisije

V sredi spodnje tretjine tovorke se v obrobljeni elipsi s 3 do 4 cm visokimi črkami v zeleni ali črni barvi odtisne pečat: »Hmeljna komisija za Slovenijo — Žalce«, v sredino elipse pa napis: »Reg. Nr.« (registrska številka).

Na kupčevo in prodajalčevo željo se pečat lahko napravi tudi v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku.

Pečat je natisnjen v prilogi, ki je sestavni del tega pravilnika.

19. člen

Znak žveplanja

V spodnjem desnem kotu tovorke se odtisne znak o opravljenem žveplanju. Ta znak je podčrtan enakostraničen trikotnik v črni barvi, s stranico 10,5 cm.

Oblika znaka je natisnjena v prilogi, ki je sestavni del tega pravilnika.

20. člen

Manjši napisi pri manjših tovorkih

Za majhne tovorke (balote, kocke, polovične ali četrtinske balote in podobno) se uporabljajo napisi v polovični velikosti.

21. člen

Zalivke

Vsi tovorci (bale, baloti in kocke) se morajo opremiti razen z napisi iz 16., 17., 18., 19. in 20. člena tega pravilnika še z zalivkami (plombami), ki se namestijo na obeh straneh šiva poleg letnice pridelka in na vrhu tovorke tako, da je nemogoče tovorek izprazniti, ne da bi se zalivke poškodovale ali odstranile.

Zalivke so svinčene ali iz primerne pločevine, okrogle in merijo v premeru 16 mm. Zalivke imajo na eni strani v krožni razvrstitvi napis: »F. L. REP. Jugoslavija«, v sredi zalivke pa HKS« (začetnice imena: Hmeljna komisija za Slovenijo). Na drugi strani zalivk je ustrezna oznaka po 16. členu tega pravilnika: »Slov. hmelj — štajerski — Savinjska dolina« (1. točka 16. člena tega pravilnika) ali »Slov. hmelj — štajerski« (2. točka 16. člena tega pravilnika).

Zalivke, s katerimi se opremi hmelj iz 3. točke 16. člena tega pravilnika, nimajo napisov.

Vzorec za obliko zalivke je v prilogi, ki je sestavni del tega pravilnika.

22. člen

Hmelj starejših letnikov

Hmelj, ki je oznamkovan po določbah 16. in naslednjih členov pravilnika, dobi označbo letnice tistega leta, v katerem je pridelan.

Hmelj, ki ni bil dan v promet in v oznamkovanje v sezonskem letu, ko je bil pridelan, se ne oznamkuje. Priglasiti se mora hmeljni komisiji, ki pa lahko samo potrdi, da je bil priglasičen. Tudi kontrolno potrdilo se v tem primeru ne izda (3. točka 16. člena tega pravilnika).

23. člen

Nadzorstvo nad žveplanjem in pakiranjem

Skladiščiti, pripravljati za izvoz in nadaljnjo uporabo, žveplati in pakirati se sme hmelj le v za to določenih skladiščih in pod nadzorstvom Hmeljne komisije za Slovenijo.

24. člen

Prepakiranje

Če je treba že oznamkovani hmelj prepakirati ali kako drugače prirediti, se sme prepakirati le pod nadzorstvom hmeljne komisije, ki mora v tem primeru zahtevati vrnitev morebiti iz izdanih kontrolnih potrdil. Za ponovno oznamkovanje se izdaja nova kontrolna potrdila in se zanje plačajo iste pristojbine kakor za prvo oznamkovanje. Stara kontrolna potrdila se uničijo.

Če se za tovorke uporablja že rabljena ambalaža (juta), je treba stare napise uničiti tako, da jih hmeljna komisija prečrta z več vzporednimi črtami primerne debeline v črni barvi. Druga stran tovorke pa mora biti brez napisov, da se lahko blago oznamkuje po določbah tega pravilnika.

25. člen

Vsebina potrdil o izvoru hmelja (kontrolnih potrdil)

Potrdilo o izvoru hmelja (kontrolno potrdilo) ima te podatke:

1. v sredini listine zgoraj je državni grb FLR Jugoslavije, na eni strani grba je napis »Federativna ljudska«, na drugi strani grba pa »republika Jugoslavija«;

2. ime listine: »kontrolno potrdilo« z zaporedno številko in sklicevanje na to, da se listina izdaja po uredbi o ustanovitvi Hmeljne komisije za Slovenijo v Žalcu in o kontroli kakovosti hmelja ter po 25. členu tega pravilnika; besedilo »kontrolno potrdilo št.« mora biti napisano v rdeči barvi, drugo besedilo pa je modre barve;

3. število tovorke v kosmatih teži, za katere se izdaja kontrolno potrdilo;

4. leto pridelka hmelja;

5. ustrezni napis oznake z morebitno podoznako po 16. členu tega pravilnika;

6. na hrbtani strani morajo biti navedene morebitne pripombe o žveplanju in egaliziranju;

7. registrske številke, ki se morajo ujemati z registrskimi številkami na tovorcih;

8. kraj in čas izdanega potrdila;

9. pečat Hmeljne komisije za Slovenijo;

10. lašnorčni podpis dveh pooblaščenih članov hmeljne komisije; faksimile se ne sme uporabljati.

26. člen

Barva kontrolnih poŕdil

Kontrolna poŕdila se izdajajo v dveh barvah:

1. zelenkaste barve za hmelj z oznako »Slovenski hmelj – ŕtajerski – Savinjska dolina«;
2. rumenkaste barve za hmelj z oznako »Slovenski hmelj – ŕtajerski«.

Obrazec poŕdila po 1. točki prednjega odstavka (prednja in zadnja stran) je natisnjena v prilogi, ki je sestavni del tega pravilnika.

27. člen

Oblika kontrolnih poŕdil

Kontrolna poŕdila morajo biti natisnjena na finem lahkem papirju v velikosti 14×28 cm.

Hmeljna komisija sme uporabljati le kontrolna poŕdila, ki so vezana v knjigo. Vsa poŕdila so prebita s jukstami. Po odcepu se kontrolno poŕdilo izroči stranki, temeljnica z uŕstresnimi podatki pa ostane v knjigi, tako da je primerjava in kontrola zmeraj mogoča.

28. člen

Kontrolno poŕdilo v tujih jezikih

Na kupčevo oziroma prodajalčevo željo se lahko uporabljajo tudi kontrolna poŕdila, na katerih je pod slovenskim besedilom prevod tega besedila v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku ali v vseh teh jezikih.

29. člen

Duplikati kontrolnih poŕdil

Duplikati kontrolnih poŕdil se ne izdajajo. Le kadar kupec verjetno izkaŕe, da so se izvorna poŕdila izgubila, lahko hmeljna komisija na kupčevo željo izda posebno pismeno poŕdilo o tem, da so se pod doloeno ŕtevilko izdala kontrolna poŕdila, za koliko tovorov so se izdala, s kakšno oznako in za kakšno teŕo. To pismeno poŕdilo ima lahko ŕe podrobnejŕe podatke. Takšno poŕdilo se lahko izda v katerem koli zaproŕenem jeziku.

30. člen

Kontrolno poŕdilo za veĉ tovorov skupaj

Eno kontrolno poŕdilo se lahko izda za najveĉ 20 tovorov skupaj. Kadar se eno kontrolno poŕdilo izda za veĉ tovorov hkrati, je treba v poŕdilu navesti, za koliko tovorov se izdaja. V takŕnem poŕdilu morajo biti navedene vse registrŕske ŕtevilke tovorov in kosmata teŕa posameznih tovorov.

31. člen

Ĉas izdaje kontrolnega poŕdila

Hmeljna komisija mora izdati kupcu pravilno izpolnjena, s peĉatom in podpisu opremljena kontrolna poŕdila najpozneje v dveh dneh po oznamkovanju.

32. člen

Zapisnik o oznamkovanju

O delu, ki je predvideno po tem pravilniku, mora hmeljna komisija voditi zapisnik. Vanj se vpiŕejo koliĉine ka-

kovostno ocenjenega in oznamkovanega hmelja, ŕtevilo izdanih kontrolnih poŕdil in drugi podatki, ki olajŕujejo pregled in kontrolo poslovanja hmeljne komisije.

33. člen

Kontrolni vzorci

Kakor hitro je hmelj ŕveplan in pripravljen za pakiranje pri odkupnem podjetju, vzame hmeljna komisija kontrolne vzorce od vsake ŕveplarne posebej, jih skrbno zapeĉati in opremi z nalepkami. Na nalepke se vpiŕejo podatki o tem, kdaj in v kateri ŕveplarni je bil vzeŕ kontrolni vzorec. Kontrolne vzorce hrani hmeljna komisija.

34. člen

Uradno tehtanje

Brŕ ko je hmelj oznamkovan in pripravljen za odpremo, ga hmeljna komisija uradno tehta. O tehtanju izda hmeljna komisija tehtni list odkupnemu podjetju, sama pa obdrŕi izvornik avtomatiĉno odtisnjenega tehtnega lista.

35. člen

Dajanje podatkov

Zaradi uspeŕnega izvrŕevanja nalog, doloĉenih s tem pravilnikom, sme hmeljna komisija zahtevati, da ji proizvajalci in odkupna podjetja dajo na razpolago ŕe druge potrebne podatke, ki se nanaŕajo na pridelovanje, kakovost in izvor hmelja.

36. člen

Pristojbine

Za oznamkovanje in izdajanje kontrolnih poŕdil pobira hmeljna komisija pristojbine, ki jih doloĉi v skladu z veljavnimi predpisi vsako leto posebej. Pristojbino mora plaĉati odkupno podjetje.

37. člen

Narava listin po tem pravilniku

Napisi na tovorkih, zalivke in kontrolna poŕdila so javne listine in uŕivajo kazensko in civilnopravno varŕstvo po veljavnih zakonitih predpisih.

38. člen

Prehodna doloĉba

Hmeljna komisija za Slovenijo v ŕalcu sme uporabljati obrazce kontrolnih poŕdil, izdanih po preĉjnjih predpisih, dokler ne izĉrpa zaloge.

39. člen

Veljavnost pravilnika

Ta pravilnik dobi veljavo z dnem objave v »Uradnem listu LRS«.

Št. I-247/1-55

Ljubljana, dne 26. aprila 1955.

Drŕavni sekretar
za gospodarŕstvo LRS:
inŕ. Marjan Tepina, l. r.

OSNUTEK**obrazloŕitve k pravilniku za ocenjevanje kakovosti in oznamkovanje hmelja**

Poleg pravilnika za ocenjevanje kakovosti in oznamkovanje hmelja objavljamo v tej ŕtevilki tudi osnutek obrazloŕitve, ki ga je Hmeljna komisija poslala Drŕavnemu sekretariatu za gospodarŕstvo LRS ter ga v celoti objavljamo, da bi hmeljarji laŕe razumeli zakaj je potreben pravilnik za ocenjevanje kakovosti in oznamkovanje hmelja.

Op. ur.

Ker posega ta pravilnik v snov, ki predstavlja specializirano in manj poznano gospodarŕsko panogo, se nam je zdelo primerno, da osnutku pravilnika priloŕimo daljŕo obrazloŕitev za informativne namene. V tej obrazloŕitvi pokaŕemo, kako je podobna snov urejena v sosednjih drŕzavah, kako je bila pri nas urejena pred vojno in koliko je urejena sedaj po vojni. V obrazloŕitvi poudarjamo aktualnost te ureditve. Nekatere probleme natanĉneje razlagamo.

I.

Sploŕne pripombe o pravni razdelitvi oznamkovanja

Prvi zaĉetki savinjskega hmeljarŕstva segajo v leto 1852. Vendar so ŕele leta 1872 zaĉeli v Savinjski dolini intenzivneje gojiti hmelj. Poleg poznanega virltenberŕskega hmelja so gojili v Savinjski dolini tudi angleŕski golding, ki se je prilagodil naŕemu podnebjju in naŕi zemlji in ki je danes poznan pod imenom savinjski golding, medtem ko se je pozni virltenberŕski hmelj drŕal nekako do leta 1924. Savinjski golding je enakovreden vsem najboljŕim svetovnim vrŕtam hmelja, po koliĉini mehkih smol (humolon) pa jih prekaŕa.

Dolgo vrŕsto let je bil slovenski – ŕtajerski hmelj kot kakovostna znamka v ŕvetu nepoznan. Hmelj so kupovali v Savinjski dolini tuji trgovci, ki so hitro spoznali visoko varilno vrednost naŕega hmelja. Znano je, da so velike inozemske pivovarne pridajale naŕ hmelj kot zaĉimbo slabŕim vrŕtam hmelja. Na inozemskem trgu je bil savinjski hmelj poznan pod imenom »ŕtajerski hmelj«.

Hmeljna rastlina uspeva skoraj povsod. Le malo pa je pokrajin, kjer se da vzgojiti plemeniti hmelj. Zato je predvsem potrebno primerno podnebje in sestava tal, poleg skrbnega obdelovanja, ki se začne v rani pomladi in konča v pozni jeseni.

Kakor v vseh državah, kjer gojijo plemeniti hmelj, se je tudi pri nas pojavila zahteva, da se hmelj po svojem izvoru zakonito zavaruje. Namen tega zakonitega varstva je, da se preprečijo zlorabe, zlasti mešanje s hmeljem slabše kakovosti, ponarejanje in popačenje oznak, raba nepravilnih oznak in podobno. Zakonito varstvo izvora hmelja ima tudi neprecenljiv pomen v trgovini.

Avstrija

Zahtevi po zakonitem varstvu je najprej ugodila Avstrija, vendar ne v celoti. Z zakonom o označbi krajevnega izvora hmelja z dne 17. marca 1907 (RöGL od 14. 4. 1907) oznamovanje po izvoru ni bilo obvezno predpisano, marveč je zakon urejal le zakonito varstvo za provenienčne znake. Če se hmelj da v promet z označbo o krajevnem izvoru, se mora ta označba opraviti le po predpisih zakona in le v tem primeru so provenienčne oznake zakonito zavarovane.

Ta zakon je veljal v vsej Avstriji in tudi v slovenskih deželah. Na podlagi tega zakona je bila l. 1908 v Žalcu — središču hmeljarstva, ustanovljena javna oznamovalnica za hmelj, kjer se je hmelj oznamkoval in pošiljal na svetovna tržišča pod znakom: »Južno Štajersko — Savinjska dolina«. Ta oznaka je bila deležna pravnega varstva po zakonu od 17. III. 1907. Niti kupci niti proizvajalci pa niso bili obvezani predložiti hmelj v obvezno oznamkovanje. Zlorabam so še vedno ostala vrata na stežaj odprta.

ČSR

Je kmalu po prvi svetovni vojni opustila avstrijski polovični sistem ter je z zakonom od 12. 8. 1921 o obveznem oznamkovanju hmelja (Zakon o povinnem znakovani chmele) prešla na sistem obveznega oznamkovanja, ki edino lahko zagotovi, da bo hmelj določenega izvora, ki je kakovostno odličen, res prispel nemešan v pivovarno.

Zakon odreja najprej obveznost oznamkovanja za vse v češki državi v promet dani hmelj, določa pridelovalne okolišče, postopek oznamkovanja, vsebino oznak, vsebino in obliko potrdil o izvoru hmelja, organe oznamkovanja, nadzorstvo in še druga vprašanja, ki so v zvezi z oznamkovanjem.

Ne da se trditi, da Češka ni imela velikih koristi od tega zakona.

Nemčija

Je šla po srednji poti. Z zakonom o provenienci hmelja (Das Reichsgesetz über die Herkunftsbezeichnung des Hopfens od 9. 12. 1929, ki je poznan pod imenom »Hopfenherkunfts-gesetz«), je določeno, da se tuzemске oznake hmelja smejo uporabljati le kot oznake o krajevnem izvoru, deželne vlade pa so pooblaščen, da lahko odredijo obveznost oznamkovanja pri uradno določenih signacijskih skladiščih. Ta ureditev je ustrezala posebnim nemškimi razmeram. Deželni knez je kot patrimonialni gospodar podeljeval posameznim občinam tako imenovani hmeljski pečat (Hopfensiegel). Deželni knez je izvajal to pravico iz starega fevdnega prava. Sicer pa je hmeljski pečat rabil za oznamkovanje po izvoru. Nemški zakon ima v ostalem podobno ureditev, kakor češki.

Predvojna Jugoslavija

Je z ureditvijo vprašanja obveznega oznamkovanja neprestano zavračevala. Na številne pritožbe hmeljskih proizvajalcev je minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za poljedelstvo na podlagi 1. člena zakona o kontroli kmetijskih pridelkov, namenjenih za izvoz, predpisal pravilnik o kontroli hmelja, namenjenega za izvoz (Službene novine z dne 5. 7. 1932, števil. 151/LXVIII/458). V Službenem listu banske uprave Dravske banovine je bil pravilnik objavljen v 61. kosu z dne 3. 8. 1932. Ta pravilnik je bil spremenjen z dvema uredbama, ki sta bili objavljeni v Službenih novinah št. 256/LV/591 z dne 6. 11. 1934 in št. 252/LXIII/650 z dne 31. 10. 1936. V Službenem listu Dravske banovine sta bila oba predpisa objavljena v 94. kosu z dne 21. 11. 1934 in v 93. kosu z dne 18. 11. 1936.

Značilnost tega pravilnika je, da je odredil le fakultativno oznamkovanje. Le na zahtevo lastnikov hmelja s področij, ki so posebej določena (pridelovalni okoliši), pregledajo organi za kontrolo in oznakovanje hmelja, hmelj, namenjen za izvoz in izdajo potrdilo po predpisih pravilnika. Obveznost oznamkovanja torej ni bila določena. V 3. členu pravilnika minister samega sebe pooblašča, da odredi obvezno oznamkovanje.

Pravilnik prevzema nekatere tehnične postopke, ki jih imata češki in nemški provenienčni zakon in je s tem po

tehnični strani zadeva nekako urejena. Vendar se lahko povzame iz Slovenskega hmeljarja iz te dobe, da hmeljariji niso bili zadovoljni. Obstajalo je nasprotje interesov med trgovino na eni strani in med proizvajalci na drugi strani.

Prizadevanje hmeljarjev za obvezno oznamkovanje in za omejitve nasadov na dotedanje okolišče je šlo naprej in konec avgusta leta 1938 je bila v kmetijskem ministrstvu v Beogradu konferenca hmeljarjev, na kateri je bila sprejeta resolucija, da se z zakonom omeji pridelovanje hmelja na dotedanje okolišče, da se odredi obvezno oznamkovanje, da se hmeljariji združijo v prisilno združenje in da se za trgovce s hmeljem predpiše posebna kvalifikacija (»Slovenski hmeljar« števil. 18 z dne 2. 9. 1938).

Pripravljen je bil osnutek zakona, ki pa ni ustregel zgornji resoluciji v celoti. Stvarne diskusije o tem zakonu ni bilo (»Slovenski hmeljar« števil. 8 od 14. 4. 1939).

Slednjič je izšla uredba o hmelju št. 24658/V z dne 27. 3. 1940, ki je objavljena v Službenih novinah št. 73/XXIV z dne 29. 3. 1940. Na podlagi te uredbe sta bila izdana še dva pravilnika, in sicer: pravilnik o obveznih hmeljskih združenjih (objavljen v 18. številki »Slovenskega hmeljarja« iz leta 1940) in pa pravilnik za izvrševanje uredbe o hmelju (Službene novine števil. 201/LXVIII od 3. 9. 1940, ponatis v »Slovenskem hmeljarju« števil. 19 z dne 20. 9. 1940).

Glasilo »Slovenski hmeljar« ni posvetil tem predpisom razen ponatisa nobene pozornosti. Prehitela ga je vojna. Zadnja številka glasila je bila natisnjena 28. 3. 1941.

Uredba o hmelju z dne 27. 3. 1940 je pa v nasprotju z dotedanjim stanjem pomenila velik napredek v tem, da je v 7. členu odredila obvezno oznamkovanje za ves hmelj, ki se pridelava v državi. Trgovina z neoznamkovanim hmeljem je bila prepovedana.

FLR Jugoslavija

Vojna je prizadejala hmeljarstvu v Savinjski dolini nepovračljivo škodo. Pred drugo svetovno vojno je povprečna letna proizvodnja hmelja znašala od 40.000 do 60.000 stofov po 50 kg. Po nasilnih odredbah okupatorja je stalež hmeljskih nasadov padel na eno šestino predvojne staleža, proizvodnja pa ni dosegla niti 10.000 stofov po 50 kg.

V novih okoliščinah pa so delovni kmetje takoj začeli z obnovo in je pridelek leta 1951 že dosegel 24.000 stofov po 50 kg. Obnova hmeljnikov kljub pomoči združništva in ljudske oblasti počasi napreduje, ker so investicijski stroški izredno veliki. Vendar sedaj lahko upravičeno pričakujemo, da bo v nekaj letih dosežena predvojna proizvodnja.

Celotno hmeljsko gospodarstvo je bilo sedaj postavljeno na nove temelje. Izločena je bila hmeljarju škodljiva trgovina. Temu ustrežno je treba spremeniti oziroma urediti tudi pravni režim o hmeljarstvu.

Predvojni pravni predpisi, ki se tičejo hmelja, so po odloku AVNOJ in pozneje po zakonu o razveljavanju pravnih predpisov, izdanih pred 6. 4. 1941 in med vojno, izgubili pravno veljavo. Prejšnje predpise so uporabljali le kot tehnični pripomoček pri postopku oznamkovanja, zlasti ker so urejali čisto tehnično plat delavnosti, ki ni bila v nasprotju z novim državnim in družbeno ekonomskim redom.

Minister za kmetijstvo LRS pa je že z odločbo z dne 24. 9. 1945 (Uradni list LRS, št. 40-291/45) odredil ustanovitev Hmeljne komisije za Slovenijo. Komisija je štela devet članov. Naloge tej komisiji v odločbi niso bile postavljene.

Z odločbo z dne 11. 1. 1946 je minister za kmetijstvo imenoval komisijo za kontrolo in oznamkovanje hmelja v Žalcu (Uradni list LRS števil. 14-59/46).

Popolnoma na novo sta bili kontrola kakovosti in oznamkovanje urejena z uredbo vlade LRS z dne 29. 8. 1950 (Uradni list LRS, števil. 27-161/50). S to uredbo je bila ustanovljena Hmeljna komisija za Slovenijo s sedežem v Žalcu kot stalni organ Ministrstva za kmetijstvo LRS. Precizirane so bile naloge komisije, odrejeno je bilo obvezno oznamkovanje vsega v Sloveniji pridelanega hmelja, določene so bile oznake, dolžnosti proizvajalcev v zvezi z oznamkovanjem in minister za kmetijstvo je bil pooblaščen, da v sporazumu z ministrom za izvoz in uvoz predpiše pravilnik o poslovanju komisije in postopek pri ocenjevanju hmelja.

Pred to uredbo so izšle še tri važne uredbe, ki se nanašajo na hmeljsko gospodarstvo. Z uredbo z dne 8. 5. 1947 (Uradni list LRS števil. 20-116/47) je bilo predpisano obvezno izrebljanje divjega in podivjanega hmelja. Uredba je bila potrjena z odlokom Ljudske skupščine LRS z dne 16. 12. 1947 (Uradni list LRS števil. 53-328/47, 7. točka).

Z uredbo (Uradni list LRS, števil. 42-245/47) je bilo prepovedano krčenje hmeljnikov. Tudi to uredbo je potrdila Ljudska skupščina z odlokom (Uradni list LRS, števil. 53-328/47, 15. točka). Z ozirom na nov gospodarski sistem, v katerem se cene svobodno formirajo, bi se moglo smatrati, da je uredba zgubila svojo veljavo.

Z uredbo od 22. 3. 1950 (Uradni list LRS, števil. 11-52/50) je bilo dano organom za kmetijstvo pooblastilo za izdajanje predpisov, nanašajočih se na obnovo hmeljnikov.

II.

Pomanjkljivosti sedanje pravne ureditve pri oznamkovanju

Sedaj veljavna uredba, ki jo zgoraj omenjamo (Uradni list LRS, štev. 27-161/50), je postavila le načela za ocenjevanje kakovosti in oznamkovanje hmelja. Ta načela ustrezajo sodobnemu pojmovanju hmeljske proizvodnje in trgovine in smo zaradi tega naziranja, da je ni treba v ničemer spreminjati.

Kot velik nedostatek pa občutimo, da doslej nista bila izdana v 12. členu uredbe predvidena pravilnika. Minister za kmetijstvo je s to določbo pooblaščen, da v sporazumu z ministrom za izvoz in uvoz predpiše, in sicer:

1. Pravilnik o poslovanju Hmeljne komisije, ki je bila ustanovljena z isto uredbo in ki so njene naloge prav tako določene z isto uredbo.

2. Pravilnik o postopku pri ocenjevanju in oznamkovanju hmelja.

Kar se tiče prvega po 12. členu uredbe predvidenega pravilnika o poslovanju Hmeljne komisije, pripominjamo, da smo Izvršnemu svetlu Ljudske skupščine LRS predlagali, da določi Hmeljno komisijo za Slovenijo s sedežem v Žalcu za finančno samostojen zavod, ker opravlja Komisija v korist gospodarstva javne funkcije in se tudi sama vzdržuje. Sklicujemo se na tem mestu na naš predlog Izvršnemu svetlu Ljudske skupščine LRS. Poleg osnutka odločbe o določitvi Hmeljne komisije za finančno samostojen zavod smo Izvršnemu svetlu predložili tudi osnutek pravil našega zavoda. Kakor hitro bo izdana predlagana odločba in bodo predpisana pravila našega zavoda, bo poslovanje zavoda urejeno usrezno obstoječim predpisom. Odločba in pravila bosta podlaga za nadaljnje uspešno delovanje našega zavoda. Zato popolnoma odpade potreba, da se izda poseben pravilnik o poslovanju Hmeljne komisije v smislu 12. člena citirane uredbe.

Kar se pa tiče drugega pravilnika o postopku pri ocenjevanju in oznamkovanju, nam je pa ta več kot potreben iz naslednjih razlogov:

1. V 6. členu uredbe je načelo obveznega ocenjevanja kakovosti in oznamkovanja hmelja. Iz tega načela sledijo pravice in dolžnosti tako na strani proizvajalcev in odkupnega podjetja, kakor tudi na strani Hmeljne komisije kot javnega organa. Te pravice in dolžnosti pa v uredbi niso razčlenjene, ker je ta razčlenitev bila pridržana pravilniku.

2. Drugi člen uredbe določa, da izdaja Hmeljna komisija kontrolna potrdila. V uredbi pa ni povedano, kaj so kontrolna potrdila (potrdila o izvoru hmelja), ne določa njihove vsebine in oblike. Tudi to je pridržano pravilniku. Kontrolna potrdila so najvažnejše listine, ki se izdajajo v oznamovalnem postopku. Ko inozemski kupec sprejme kontrolna potrdila, jim zaupa, »na slepo« zaradi ugleda Hmeljne komisije, inozemski kupec pa nima v rokah našega normalnega dokumenta, da bi primerjal, ali kontrolna potrdila soglašajo z našimi predpisi. Pripominjamo, da imajo inozemski kupci že dolgo na razpolago vse provenienčne predpise tujih držav.

3. V 7. členu uredbe je določeno, da se kakovost hmelja ocenjuje po tipnih vrstah. Pravilnik naj bi določil, kako se pride do tipnih vrst in po kakšnih načelih.

4. Po 8. členu citirane uredbe so določene vrste oznak. V pravilniku naj bi bila predpisana tudi oblika oznak in mesto, kamor je treba oznake postaviti.

5. S pravilnikom naj bodo določene še druge pravice in dolžnosti, kakor kontrolno tehtanje (značaj uradnega tehtanja), jemanje kontrolnih vzorcev in podobno, kar v samo uredbo neposredno ne spada.

Pravilnik, kakor ga predlagamo, dejansko utrjuje sedanjo prakso in ne uvaja nobenih novih, doslej nepoznatih načinov tega dela.

Mnenja smo, da ni zakonitega zadržka, da pravilnik izda organ, na katerega so prešle pristojnosti bivšega ministra za kmetijstvo in ministra za izvoz in uvoz (Državni sekretar za gospodarstvo LRS), zlasti glede na to, ker uredba pravno formalno še velja, se dejansko izvaja in kot taka nudi zadostno podlago za naše poslovanje.

III.

Posebne pripombe k določbam osnutka pravilnika, ki so razvrščene pod poglavjem »A. Ugotavljanje kakovosti hmelja« (od 1. do 11. člena).

Ta del pravilnika obsega določbe o postopku pri ugotavljanju kakovosti hmelja. Ugotavljanje kakovosti je pomembno v dveh ozirih:

1. po kakovosti se določa cena hmelja in
2. kakovost je odločilna tudi za oznamkovanje.

Oznamkovanje samo namreč ne obstoja le v potrdilvi izvora hmelja, marveč se po kakovosti ravna tako oznaka hmelja, ki jo določi Hmeljna komisija in od kakovosti je odvisna tudi barva kontrolnega potrdila.

Takoj moramo pripomniti, da ocenitev kakovosti hmelja po tem pravilniku ne vpliva na pogodbeno civilno-pravno razmerje med odkupnim podjetjem in proizvajalci, še manj pa na civilno-pravno razmerje med odkupnim podjetjem in njegovimi odjemalci. Hmeljna komisija s svojimi ugotovitvami kakovosti ne posega na administrativni način in oboje pogodbenih razmerij, ki se s pogodbami prosto oblikujeta. To smo izrecno poudarili v 11. čl. osnutka pravilnika.

Dosedanja praksa pri ugotavljanju kakovosti je bila ta, da je odkupno podjetje zbralo vzorce in je šele k tipiziranju povabilo Hmeljno komisijo, da sodeluje. Tudi zapisnik je vodilo odkupno podjetje »Hmezad«. Hmeljna komisija je imela prepis zapisnika. Tako zbrani tipni vzorci so služili dvojnemu namenu: bili so podlaga za določanje kakovosti pri sklepanju kupnih pogodb med odkupnim podjetjem in proizvajalci, bili pa so tudi podlaga za oznamkovanje, ki ga opravlja Hmeljna komisija.

V osnutku pravilnika predlagamo, da vsa ta delavnost preide na Hmeljno komisijo, kakor je določeno že v 7. čl. uredbe. Hmeljna komisija sestavi ocenjevalni odbor, imenuje tri člane in predsednika, dva člana pa delegira odkupno podjetje. Postopek s tipnimi vzorci, kakor je v pravilniku predviden, daje zadostno poročilo, da bodo vzorci zbrani po objektivni in nepristranski metodi. Tako zbrani tipni vzorci so obvezna podlaga za nadaljnje delo Hmeljne komisije, niso pa obvezni za odkupno podjetje. To lahko izbere po svoji polni neodvisnosti od Hmeljne komisije (svoje tipne vzorce) in na podlagi teh sklepa pogodbe (prevzema hmelj), saj je sklepanje pogodb prosto. V 5. čl. osnutka pravilnika je odrejeno, da ocenjevalni odbor določi kakovost po hmeljskih strokovnih in trgovskih načelih, ki so v navadi. Odkupno podjetje pa lahko določi tipne vzorce le po trgovskih načelih. S tem hočemo poudariti le, da ni nujno, da je kriterij ocenjevanja isti pri ocenjevanju po Hmeljni komisiji in isti pri ocenjevanju po odkupnem podjetju. Odkupno podjetje pa lahko od Hmeljne komisije zbrane vzorce sprejme za svoje, če hoče, in določi, da bo na podlagi teh vzorcev sklepalo pogodbe (prevzemalo hmelj) s proizvajalci. To bi bilo celo priporočljivo iz naslednjih razlogov:

1. V interesu odkupnega podjetja kot kupca je, da so zbrani vzorci na nepristransko objektivni način. Če pri pogajanju za sklenitev konkretne kupne pogodbe ne pride do sporazuma, ker proizvajalec ponuja svoje blago za prvo vrsto, odkupno podjetje pa ga je kot kupec voljno kupiti in prevzeti le za drugo vrsto, potem obe pogodbeni stranki primerjata ponudeno blago z vzorcem. Odkupno podjetje ima sedaj mnogo lažje stališče, če se sklicuje na vzorce, ki jih je določil in izbral javni organ — Hmeljna komisija nepristransko, kakor pa če bi bilo vzorce izbralo odkupno podjetje samo.

2. To pa je tudi v interesu proizvajalcev, ki bodo nedvomno imeli večje zaupanje v vzorce, ki jih zbere javni, za to postavljeni organ, kakor pa, če vzorce zbere le sogodobna stranka enostransko, brez sodelovanja proizvajalca.

Interesi odkupnega podjetja pri zbiranju vzorcev in ocenjevanju kakovosti so varovani s tem, ker so v ocenjevalnem odboru tudi člani, ki jih je delegiralo odkupno podjetje.

Ocenjevalne kakovosti hmelja je treba torej obravnavati z dveh stališč:

1. S civilno-pravnega vidika po vsebini kupnih pogodb, ki jih sklepa odkupno podjetje s proizvajalci in

2. z upravno-pravnega vidika, kjer predstavlja ugotavljanje kakovosti le dejanski pogoj za izstavljanje javnih listin, ki jih izda pri oznamkovanju za ta namen postavljeni javni organ — Hmeljna komisija.

Obe gledanji pa je treba še natančneje pojasniti:

a) Civilno-pravni pomen ocenjevanja kakovosti

Odkupno podjetje sklepa s proizvajalci kupne pogodbe za hmelj. Kupna pogodba je sklenjena, ko sta se kupec in prodajalec sporazumela o bistvenih sestavinah pogodbe, t. j. o blagu in ceni. Kakor hitro je sporazum glede blaga in cene dosežen, sta obe stranki obvezani k obojestranski izpolnitvi pogodbe, k izročitvi blaga in k plačilu kupnine. Kdaj se izroči blago in kdaj se plača kupnina, je odvisno od dogovora med strankami. Blago in cena sta bistveni sestavini pogodbe že po njeni naravi. Razen sestavin pogodbe, ki so bistvene že po njeni naravi, pa velja za bistveno sestavino tudi tisti pogoj, rok ali kaka druga določba pogodbe, na katero vsaj ena stranka veže sklenitev pogodbe. Pri kupnih pogodbah za hmelj pa je kakovost blaga tista sestavina pogodbe, ki je po volji obeh strank bistvena, na katero obe stranki vežeta sklenitev pogodbe. Po že obstoječih navadah odkupno pod-

jetlje pred sezono določi elemente cene in vnaprej objavi, po kakšni ceni bo plačevalo blago I., II., III. in IV. kakovostne vrste. V okviru te obrazložitve ni potrebno razlagati, kako se določijo elementi cene, kakšni činitelji vplivajo na to, da je cena višja ali nižja, niti ni treba omenjati, kateri organi sodelujejo pri določilvi elementov cene. Toda kakovost blaga pomeni ceno. Če ni sporazuma o kakovosti, ni sporazuma o ceni in do sklenitve pogodbe sploh ne pride.

Pri odkupu je v splošnem podana na strani proizvajalca prodajna, na strani odkupnega podjetja pa odkupna volja. Pogajanja med strankami so omejena le na določitev kakovosti, ker je od kakovosti odvisna cena. Podlaga za določitev kakovosti pa so tipni vzorci. Če ponuja prodajalec svoje blago v nakup po I. vrsti, odkupno podjetje pa ga je pripravljeno kupiti le kot blago II. vrste, potem obe stranki primerjata ponujeno blago s tipnim vzorcem obeh vrst. V veliki večini primerov pride do sporazuma med strankami, da namreč popusti v svojem stališču ali kupec ali pa prodajalec. Če pa do sporazuma ne pride, velja že dolga leta običaj, da se obe stranki sporazumeata na razsodišče, da to določi kakovost. Razsodišče je sestavljeno tako, da imenuje vsaka stranka svojega zaupnika, tretjega člana in predsednika razsodišča pa določi Hmeljna komisija. Razsodišče ne odloča pravnega, marveč samo dejanske vprašanje: ali je blago I. ali II. kakovostne vrste. Le če sta se stranki sporazumno obrnili na razsodišče, da to določi kakovost, s čimer je določena cena, je mnenje razsodišča za obe stranki obvezno. Razsodišče pod vodstvom Hmeljne komisije ne opravlja razsojanje — določanja kakovosti iz svoje uradne pristojnosti, marveč le na podlagi sporazuma strank. Tako imenovano razsodišče ima tu le tisto vlogo, kakor katerakoli druga oseba, na katero sta se obrnili pogajajoči se stranki, da jima določi ceno predmeta oziroma blaga.

Če pa med kupcem in prodajalcem ni sporazuma o tem, da določi kakovost ponujenega blaga razsodišče, potem pač ne pride do sklenitve pogodbe, kar je pa čisto izjemen primer.

Po veljavnih pravnih predpisih, ki ne poznajo prisilnega odkupa hmelja, ne more nihče siliti niti kupca, da hmelj kupi, niti prodajalca, da ga proda.

Trgovsko odkupno podjetje »Hmezad« je sicer s svoje strani predpisalo uzance za prevzem hmelja. V 11. točki teh uzanc je določeno, da imata kupec in prodajalec pravico pritožbe na razsodišče, če nastane spor pri prevzemu ali spor glede kakovosti hmelja. Po teh uzancah naj bi bil izrek razsodišča dokončen. Nobena stranka nima pravice pritožbe.

Mnenja smo, da je ta določba zgrešena, ker daje citirana uzanca razsodišču tak položaj in oblast, da lahko razsodišče eno ali drugo stranko primora, da sprejme stališče druge. Razsodišče pa ne more nikogar siliti k pogodbi. Te oblasti razsodišče nima. Izrek razsodišča veže obe stranki le, če sta se mu sporazumno podvrgli.

Ne glede na to pa uzance, na podlagi katerih posluje »Hmezad«, niso ugotovljene in objavljene od pristojnega organa in sploh nimajo zakonite osnove. Uzance, ki jih je sestavil »Hmezad«, imajo v tej obliki le pomen splošnih pogodbenih pogojev. Odkupno podjetje v njih izjavlja vnaprej, da bo sklepalo pogodbe (prevzemalo hmelj) pod temi pogoji. Ti splošni pogodbeni pogoji pa postanejo vsebina pogodbe in vežejo stranke le, kolikor so bili obema strankama znani ob sklepanju pogodbe. O splošnih pogodbenih pogojih velja, da so znani, če so bili objavljeni na predpisani ali običajni način.

Zeleti je, da se posebne uzance za trgovino s hmeljem zbero in objavijo. V ta namen bi bilo potrebno sestaviti poseben odbor, ki bo začel z delom ob sodelovanju vseh v poštev prihajajočih činiteljev.

Iz zgornjega razmotrivanja izhaja tale sklep:

Določbe pravilnika o ugotavljanju kakovosti hmelja ne vežejo pri sklepanju pogodb niti prodajalca niti kupca. Kupec lahko hmelj I. vrste kupi in prevzame za hmelj II. vrste, ali pa hmelj II. vrste kupi in prevzame za hmelj I. vrste. Prav tako lahko kupec hmelj II. vrste proda naprej za hmelj I. vrste, ali pa obratno. Po trgovskih načelih se celo v eni sami sezoni menja mnenje, kakšno blago je prvovrstno, kakšno pa prav dobro.

b) Upravno-pravni pomen ocenjevanja kakovosti

Vse drugačen pomen pa imajo določbe osnutka pravilnika za poslovanje Hmeljne komisije. Ta sodeluje pri prevzemju, ko namreč kupec prevzema blago od proizvajalca v za to določenih skladiščih. Hmeljna komisija ocenjuje kakovost, ugotavlja izvor hmelja in vodi zapisnik. S tem zbira Hmeljna komisija dejanske pogoje za poznejše oznamkovanje. Ugotavljanje kakovosti po postopku, kakor je predviden v pravilniku in ugotavljanje izvora, je ugotavljanje dejanskega stanja, ali namreč obstoje pogoji, da se hmelj

oznamkuje z boljšo ali slabšo oznako in da se izda kontrolno potrdilo. Tipni vzorci, zbrani po predpisanem postopku, so podlaga za to delo Hmeljne komisije. Hmeljna komisija lahko od odkupnega podjetja kupljeni in prevzeti hmelj oceni za prvovrstnega, čeprav ga je kupec dejansko prevzel po sporazumu s prodajalcem za drugovrstnega, ali pa obratno, prav dobrega za prvovrstnega.

K temu delu osnutka pravilnika smo morali dati širšo obrazložitev, da tako ponazorimo, v čem je pomen predlaganih določb in da pribijemo, da Hmeljna komisija po administrativni poti prav nič ne posega v pogodbeno razmerje med proizvajalci in odkupnim podjetjem in v pogodbeno razmerje med odkupnim podjetjem in njegovimi odjemalci.

IV.

Posamezne pripombe

1. Veljavna uredba (Uradni list LRS, št. 27-161/50) določa v 7. čl., da se hmelj ocenjuje glede na kakovost po tam naštetih tipnih vrstah. Po kakšnih kriterijih pa ocenjevalni odbor pride do naštetih vrst in po kakem postopku, pa uredba ne navaja. To je bilo prepuščeno pravilniku. Ta določba se sedaj nahaja v 5. čl. osnutka pravilnika. Po daljšem predudku smo se odločili, da predlagamo splošno formulacijo naj se ocenjevalni odbor pri razvrščanju tipnih vzorcev po kakovostnih razredih drži hmeljsko strokovnih in trgovskih načel, ki so v navadi. V navadi pa so n. pr. naslednji kriteriji: dozorelost, velikost storžkov, barva, velikost lističev, da nima storžek rdečih lis od pajka ali peronospore, lesk, gostota vretnec, gibkost, nedrobljivost, količina lupulina, oljnatost, lepljivost, obranost, aroma, da so storžki brez duha po česnu in baldrijanu, količina vlage in podobno. Vsi ti kriteriji so v hmeljski proizvodnji dobro poznani in se kakovost ocenjuje po njih. To pa velja seveda le v notranji odkupni trgovini, medtem ko so kriteriji v zunanji trgovini lahko drugačni. Smatrali smo za potrebno, da ne razčlenjujemo podrobno načel o določitvi kakovosti za odkup, ker bi nam to ulegnilo celo škodovali pri izvozu. V letih, ko svetovna proizvodnja ne stoji ugodno, je zunanja trgovina manj stroga glede kakovosti in s tem moramo seveda računati.

2. V 11. čl. pravilnika smo postavili določbo, da ocenitev kakovosti po osnutku tega pravilnika ne vpliva na pogodbeno razmerje med kupcem in proizvajalci, in tudi ne na pogodbeno razmerje med odkupnim podjetjem in njegovimi odjemalci. Pomen te določbe smo podrobno razčlenili pod III. te obrazložitve.

3. Vse ostale določbe tega dela osnutka so jasne in razumljive. Formulirane so tako, da je delo ocenjevalnega odbora olajšano in razumljivo.

V.

Posebne pripombe k določbam osnutka pravilnika, ki so razvrščene pod poglavjem »B. Oznamkovanje hmelja« (od 12. do 39. čl.)

Ta del osnutka pravilnika obsega določbe o postopku pri oznamkovanju. Posamezni členi imajo zaradi preglednosti obrobne napise.

K nekaterim členom dajemo naslednja pojasnila:

1. Prvi odstavek 12. čl. ponavlja obveznost, ki je že določena v 6. čl. citirane uredbe. Ponovili smo jo zaradi tega, da spravimo ostale določbe v logično in zvezno celoto.

V drugem odstavku 12. čl. citirane uredbe pa je izražena prepoved prodajati, kupovati in izvažati hmelj, ki ni po predpisih oznamkovan. Ta določba je po našem mnenju le navidezno nova. V resnici je le logična posledica obveznosti iz prvega odstavka.

2. Po 14. čl. je obveznost predložiti blago v oznamkovanje pravno naložena proizvajalcu, ne pa kupcu. V tem se osnutek našega pravilnika naslanja na 7. člen nemškega proventenčnega zakona. Češki zakon govori o posesniku, predvojni jugoslovanski pravilnik od 5. 7. 1932 pa o lastniku. Po našem naziranju je edino pravilno, da je obveznost predložiti hmelj v oznamkovanje naložena proizvajalcu. Posesnik in lastnik je tudi trgovec, ki je blago že kupil in prevzel, ga zmešal s hmelji različnega manjvrednega izvora in ga predložil v oznamkovanje iz svojega prebivališča kot prvovrstni hmelj. Ta nevarnost sicer pri nas ni podana, je pa izpred vojne dobe znana praksa. Od te odločbe je odvisna vsa resnost pravilnika doma in na tujem.

S to odločbo v najožji zvezi je določba o času, kdaj se mora dati blago v oznamkovanje. Ta čas je, preden se da blago v promet. Blago se da v promet, ko ga proizvajalec izroči kupcu. Popolnoma nesmiselno in neresno bi bilo, postaviti ta čas pozneje, n. pr. v času, ko ima blago že kupec.

Glede evidenčnih knjižic pripominjamo, da so to evidenčne knjižice, ki jih je izdala Hmeljna komisija vsakemu proizvajalcu hmelja. Evidenčne knjižice imajo vse tiste po-

datke, ki so našli v 14. čl. Evidenčne knjižice dajejo oznamovanju še večjo verodostojnost. Po količini zasajene površine in sadik se približno oceni količina pridelka. Podtikanje hmeljev iz drugih krajev skoro ni mogoče. Praksa z evidenčnimi knjižicami je že nekaj let stara, se je dobro obnesla in ne predstavlja ničesar novega.

Oznamkovanje za izvoz se dejansko opravlja v Žalcu, v skladišču odkupnega podjetja. Hmeljna komisija je pri vsakem prevzemanju navzoča. Proizvajalec se izkaže z evidenčno knjižico s čimer je poreklo že dognano. To se ugotovi v zapisniku. Na podlagi zapisniških ugotovitev pa se samo oznamkovanje opravi nekoliko pozneje. Takojšnje oznamkovanje bi bilo tehnično nemogoče, ker mora hmelj še v preparacijo. Vsako mešanje in nedopustno manipuliranje s hmeljem pa je izključeno, ker je prevzeli tovorek označen s številko skladno z zapisnikom in se identiteta tovorika lahko vsak čas ugotovi. Hmelj v skladiščih je pod nadzorstvom Hmeljne komisije. Tudi zveplanje in pakiranje se opravlja le pod nadzorstvom Hmeljne komisije.

3. K 16. členu osnutka

V praksi uporabljamo samo tiste oznake, ki so določene v 2. odstavku 8. čl. citirane uredbe. Oznaka pod 3. točko 16. čl. je potrebna, ker se pošilja hmelj tudi apotekam in drogerijam.

Vsebinsko se besedilo 16. čl. tega osnutka razlikuje od 8. čl. citirane uredbe. Pravilnik s tem ne spreminja uredbe, marveč le utrjuje današnjo prakso, ki ima oporo v 2. odstavku 8. čl. uredbe. Prejšnje fakultativne oznake so postale sedaj pravilo.

4. K 24. členu osnutka

Ta določba ustreza 13. členu nemškega in 6. členu češkega provenienčnega zakona. Že pakirani in oznamovani hmelj je lahko v kvaru. Treba je tovorke sprazniti, hmelj na novo presušiti in zveplati. Tako mora prepakiranje biti načelno dovoljeno. Da se pa prepreči zlorabe, je odrejeno, da se prepakiranje lahko opravi le pod nadzorstvom Hmeljne komisije.

5. K 33. členu osnutka

Določba tega člena ne spada več v ožji okvir postopka pri oznamkovanju, je pa potrebna, ker utrjuje sedanjo prakso.

Po običaju, ki je v mednarodni trgovini s hmeljem, vzame Hmeljna komisija iz vsake posamezne zveplarne pred pakiranjem kontrolne vzorce, jih zapečati in hrani. Če inozemski kupec reklamira kvaliteto, zahteva, da mu naš izvoznik predloži kontrolne vzorce. Hmeljna komisija da v takem primeru izvozniku kontrolne vzorce na razpolago, ta pa jih pošlje svojemu kupcu. Inozemski kupec zaupa tem kontrolnim vzorcem, ker ve, da jih je vzel uradni organ. Na podlagi teh vzorcev kupec sedaj laže dokaže, da je prišlo do

škoda na poti v namembno pristanišče ali na namembno postajo. Kontrolni vzorci prispevajo k reševanju reklamacij. To je seveda tudi v interesu našega odkupnega podjetja. Hmeljna komisija s tem delom olajšuje poslovanje v trgovini.

6. K 34. členu osnutka

Kakor imajo kontrolni vzorci pomen pri reklamacijah kakovosti blaga, tako ima tehtni list pomen pri reklamacijah količine. Tehtanje je avtomatično in uradno. V primeru spora lahko Hmeljna komisija predloži avtomatični odlisek tehtanja.

7. K 37. členu osnutka

Napisi na tovorkih, plombe in kontrolna potrdila imajo podobno funkcijo, kakor proizvodna in trgovska blagovna znamka. Po teh napisih se blago loči od drugega blaga, iz njih je razviden izvor blaga, napisi delajo reklamo za blago in jamčijo za kakovost. Po svoji gospodarski funkciji ti napisi individualizirajo blago, ki se s tem uveljavlja na tržišču. V pravnem oziru pa napisov ne moremo konstruirati kot blagovne znamke, čeprav so gospodarske funkcije podobne. Blagovno znamko uporablja proizvajalec, tudi proizvajalec agrarnih proizvodov, da loči svoje blago od drugega blaga iste vrste. Pravica do uporabe take znamke se pridobi z ustrežno registracijo. Le registrirana znamka uživa pravno varstvo.

Napisov, kakor so predpisani po pravilniku, pa ne uporabljajo proizvajalci, niti odkupna podjetja, marveč jih napravi na blago poseben za to pooblaščen javni organ in po posebnem postopku. Zato smo mnenja, da so vsi napisi, ki jih določa pravilnik, javne listine. Izdajatelj teh listin je Hmeljna komisija za Slovenijo, kakor je razvidno iz pečata elipsne oblike na tovorkih. Javne listine pa uživajo kot take posebno kazensko in civilno-pravno varstvo. Smatramo, da so te listine kot znaki za oznamovanje blaga že dovolj varovani in zato tudi nismo predlagali posebnih kazenskih sankcij. Mislimo namreč na varstvo, ki ga imajo znaki za oznamovanje blaga po kazenskem pravu.

Nadalje smatramo, da bi napisi na tovorkih uživali to varstvo ne glede na to, da smo se v 37. členu osnutka na to sklicevali. Zato je ta določba slej ko prej le deklaratornega značaja. Vendar je pa potrebna, zlasti če bo pravilnik preveden na tuje jezike.

Ostale določbe tega pravilnika so po našem naziranju jasne in ne potrebujejo posebne razlage.

Izjavljamo, da smo pripravljeni dati vsa zahtevana pojasnila in morebitna dopolnila k predlaganemu osnutku.

Smrt fašizmu — svoboda narodul

Osutek pravilnika v dveh primerkih

Hmeljna komisija za Slovenijo
Z a l e c

Stanje hmeljskih nasadov

Belgija

Poperingh

Poročilo od 8. julija govori, da se je vreme zadnje čase zelo izboljšalo in da je ugodna temperatura zadnjih treh tednov dobro vplivala na razvoj hmelja. Rast se je skoraj izenačila s povprečjem normalnih let. Hmelj je dosegel višino žižnic in kaže zelo lep in zdrav izgled. Zalisticniki so močno razviti. Zadnje stranske panoge so očistili v prvih dneh julija. Peronospora se je pojavila v marsikaterem hmeljišču, opaziti pa je bilo tudi nalet listnih uši. Že v prvih dneh julija je hmelj kazal, da bo skoraj začel cveteti.

V okolici Alostia so bile 4. julija krajevne nevihte, dočim je v Poperinghu malo deževalo in bi bil dež potreben.

Prezgodaj je še, da bi prerokovali kakšen bo letošnji pridelek belgijskega hmelja, toda po sedanjem stanju lahko zaključimo, da bo pri ugodnem vremenu normalna letina.

Francija

Elsass

Mesec junij je bil v prvi polovici premrzlel. Do 15. junija so bile maksimalne in minimalne tempe-

rature občutno pod 30-letnim povprečjem. V drugi polovici meseca pa se je temperatura nekoliko dvignila, tako je 24. junija dosegla maksimum, in sicer 29,5° C.

Tudi sončnega vremena je malo, medtem ko je bilo dežja nad povprečjem, in sicer 102,5 mm. Dež je padal skoraj vsak drugi dan, zato so bila tudi jutra meglena.

V prvi polovici meseca je hmelj slabo napredoval, v drugi polovici pa mu je zboljšanje vremena pomagalo, da je povsod dosegel vrh žižnice.

Živalskih škodljivcev ni opaziti. Tudi peronospora do sedaj ni nastopila v večjem obsegu. Proti peronospori so svetovali hmeljarjem naj škrope 4. in 20. junija. Tu in tam je nekaj hmeljišč potolkla tudi toča.

Nemčija

Hallertau

Konec junija in prve dni julija je hmelj lepo napredoval in v tem času mnogo nadoknadil. 4. julija pa se je začelo slabo vreme z močnim deževjem in nizkimi dnevnimi ter nočnimi temperaturami, kar je rast hmelja zopet zaustavilo. Če bodo te vremenske prilike ostale nespremenjene, se bo slabo odražalo na pridelku. Tako je v desetih deževnih dneh v prvi polovici julija padlo 112,7 mm dežja. Zaradi trajnega deževja je obdelava hmeljišč otežkočena in delno v za-

ostanku. Krajšanje spodnjih panog je izvršeno. Dosti dela pa dajo izredno močni zemeljski poganjki. Potrebna škropljenja so zaradi trajnega deževja ovirana. Ker škropljenja niso bila izvedena v pravem času, peronospora močno nastopa.

Hmelj je, razen v posameznih nasadih, komaj dosegel višino opore. Tu in tam pa se je v začetku julija ugotovil cvetni nastavek.

Povprečno so do 10. julija izvršili 4 do 5 škropljenj z bakrenimi pripravki, medtem ko so posamezni hmeljarji poskropili hmelj 6 do 7 krat. Zlasti pazljivo bo treba škropiti proti peronospori v začetku cvetenja in v polni cvet, ker je od tega odvisna kvaliteta in pridelek. Od živalskih škodljivcev nastopajo listne uši v manjši meri. Koristno bi bilo kombinirati bakrene pripravke z insekticidi.

Po današnjem razvoju hmelja se ne morejo dati nobeni zaključki glede pridelka, ker bo ta v celoti odvisen od vremenskih prilik.

Spalt

Veliko dežja in malo sonca so glavni znaki vremenskih razmer v prvi tretjini julija. Kljub temu je hmelj dobro napredoval. Hmelj je skoraj povsod dosegel višino opore ter jo večinoma že prekoračil. Raste sicer počasi, vendar stalno tako da je rastlina razvita kakor v normalnih letih.

Potrebna škropljenja proti peronospori ne trpijo več nobenega odlašanja in se morajo izvesti tudi pri neprimernih vremenskih razmerah. Naravna odpornost pristnega Spalterja proti glivičnim boleznim ima tudi svoje meje. Rdeči pajk in listne uši so se pojavili v redkih primerih. Obramba z znanimi in dobro uvedenimi škropivi je povsod pokazala dober uspeh. V splošnem je razvoj rastline zadovoljiv in dobro stanje nasadov opravičuje najboljše upanje.

Hersbrusko pogorje

V juniju je skupno padlo 81 mm padavin. Proti koncu meseca se je temperatura dvignila preko 20° C in dosegla celo 34 do 35° C. Tudi prve dni julija je bilo toplo vreme, po 6. juliju pa je začelo deževati in temperatura je zopet padla. Sledilo je deževje zlasti neprijetno v krajih, kjer še ni bila košnja opravljena. V kratkih presledkih lepega vremena so morali kmetje pospravljati seno, kar je posebno oviralo škropljenje. Zato stanje hmeljišč ni povsod enako. Medtem ko je v nekaterih predelih hmelj že dosegel višino opore, je v drugih še ni.

Za razvoj peronospore so bili pogoji dobri. Napad peronospore je različen, odvisen od položaja in od možnosti obrambe. V vsakem hmeljišču lahko opazimo delne okužbe vršičkov stranskih panog, tu pa tam pa opazimo peronosporo tudi na trti. Škropljenje je bilo pod težkimi pogoji, zato tudi ni bilo povsod uspešno. Napad listnih uši se je omejil v glavnem na krilate uši, medtem ko so se nekrilate uši na spodnjih listih redko opazile. Rdeči pajk se v zadnjem času ni mogel razviti, zato velja glavna obramba peronospori.

Jura — okoliš Altmannstein

V toplih dneh konec junija in do 5. julija so si hmeljišča dobro opomogla. Kljub temu pa so v primerjavi z drugimi leti še vedno v zaostanku. Od 5. do 8. julija je precej deževalo, vreme se je ohladilo in nastopil je ponovni zastoj rasti. Trte so le delno dosegle višino opore. Hmelj je na področju, kjer je padala toča, v razvoju močno zaostal. Zaradi trajnega deževja v prvi polovici julija je bilo obdelovanje zemlje in škropljenje zelo otežkočeno, skoraj nemogoče.

V zadnjih 14 dneh so imeli za razvoj peronospore zelo ugodno vreme, tako da najdeš peronosporo sko-

raj v vseh hmeljiščih. V mnogih nasadih so listi, panoge in vršički močno in celo zelo močno napadeni. Hmeljarji izkoriščajo vsako za škropljenje ugodno vreme. Do 10. julija so bila hmeljišča 4 do 10-krat škropljena z bakrenim škropivi. Nekateri so škropili s Systoxom, kar pa verjetno še ni bilo potrebno, ker listnih uši in rdečega pajka trenutno še ni.

Jura — okoliš Kindik

V začetku meseca julija je bilo za razvoj hmelja zelo slabo vreme. Že v juniju je padlo precej dežja v obliki krajevnih neviht, deževno vreme od 3. do 8. julija pa je onemogočilo vsako delo v hmeljiščih. Hmelj je dosegel višino žičnic. Močni vetrovi v zadnjem času pa so začenili in zlomili mnogo stranskih panog in napravili precej škode.

Živalskih škodljivcev v hmeljiščih ni opaziti, pač pa se bolj širi peronospora, to pa zato, ker zadnje dni zaradi premokre zemlje ni bilo mogoče škropiti. Kakor lansko leto, je tudi letos peronospora največji sovražnik.

Kar se tiče nege hmelja, so že odstranili spodnje zalistke in na novo pognale panoge iz sadežev. Drugo osipavanje pa zaradi slabega vremena do 8. julija še ni bilo izvršeno.

Tett nang

Zadnje dni junija je bilo pravo poletno vreme, kateremu pa je sledila 8-dnevna deževna doba. V juniju je padlo 104 mm dežja, kar je nad dolgoletnim povprečjem. Večinoma v vseh žičnicah je hmelj dosegel višino opore in v mnogih jo tudi prerasel. Sadeži so očiščeni novih poganjkov, hmeljišča pa zeli in lepo obdelana.

Proti peronospori so do julija že 4 do 5-krat škropili. Listne uši se niso množično pojavile in še te so pravočasno uničili. Rdečega pajka je komaj opaziti. Če se vreme ne bo izboljšalo, je pričakovati poznejše obiranje.

Rottenburg—Herrenberg—Weilderstadt

Temperatura konec junija in v začetku julija je bila za rast hmelja zelo ugodna. Temperatura se je dvignila podnevi in ponoči. Deževalo je v obliki krajevnih neviht in je padlo tu več, drugje zopet manj dežja. Peronospora se je močno razširila, kar se pozna predvsem na panogah.

Hmelj, ki ni bil poškodovan po toči, je dosegel višino žičnice, v posameznih hmeljiščih je tudi prerasel. Po izgledu rastline je pričakovati normalen cvetni nastavek. Po toči poškodovana hmeljišča bodo dala le malo pridelka.

Baden

Pri zadostni vlagi in toplem vremenu je hmelj dosegel višino žičnic. Listnih uši in rdečega pajka ni opaziti. Peronospora se širi kljub večkratnemu škropljenju posebno na panogah zlasti pri sorti Hallertau. Posamezne rastline so v začetku julija že vzcvetele. Hmeljarji so močno zaposleni z obdelavo zemlje in z uničevanjem plevela, imajo pa pri slabem vremenu zelo slabe uspehe.

Rheinpfalz

Hmelj je v rasti dobro napredoval kljub slabemu vremenu in nizki temperaturi. Del hmelja je že prerasel žičnice. V pozno rezanih nasadih pa se približuje vrhu opore. V mnogih hmeljiščih niso zadostno razvite gornje panoge in zato kažejo koničasti izgled.

Hmeljišča so zdrava in bujnega izgleda, v dobro vzdrževanih se zalistniki med vrstami križajo in na spodnjih panogah se že v začetku julija pojavljajo cvetovi.

Zaradi stalno slabega vremena so zemeljska dela v hmeljiščih v zaostanku in nekatere njive tudi močno zapleveljene.

Letošnje leto je ugodno za razvoj peronospor in hmeljarji pridno škropijo, da je hmelj neprestano zaščiteno proti ponovnim okužbam. Listne uši so se pojavile le tu in tam, rdečega pajka pa le težko najdeš.

In pri nas ...

Hmelj v splošnem razen v žičnicah ni dosegel višino opore. K temu je v glavnem pripomoglo prehladno vreme v vseh hmeljskih mesecih. V začetku julija se je temperatura dvignila in stanje hmeljišč nekoliko zboljšalo. Po 21. juliju pa se je zaradi precejšnjega dežja ozračje ohladilo. Do 27. julija zjutraj je padlo 143,6 mm padavin. Tudi v juliju smo imeli precej neviht s točo (v okolici Žalca in Šempetra 22. julija) in močnim vetrom 24. julija, ki je podrl mnogo hmeljevk. Tudi v tistih hmeljiščih, kjer je hmelj dosegel vrh hmeljevk na vrhu ni pogol dovolj stranskih panog, tako da imajo hmeljske rastline koničast izgled.

Cvetni nastavek je v splošnem gost, opaža pa se, da je posebno gost nastavek tam, kjer so hmeljarji v zadostni meri gnojili s fosfornimi gnojili.

Nekaj zelo toplih dni v juliju je v nekaterih hmeljiščih na lahki zemlji povzročilo močan napad rdečega pajka. Da se je rdeči pajk pojavil kljub sorazmerno neugodnemu vremenu zlasti v nekaterih hmeljiščih v večji meri kot v lanskem letu, je pripi-

sati mili zimi, zaradi katere je bila naravna smrtnost rdečega pajka preko zime mala. Močno napadena hmeljišča moramo škropiti s parathionskimi pripravki kot sta Fosferno in Parathion, in sicer tako, da z rastline po škropljenju kaplja. To mora biti izvedeno do konec meseca.

V glavnem so hmeljarji takoj uvideli splošno nevarnost in so s temeljitim škropljenjem škodljivca omejili. Močno deževno vreme od 22. julija dalje pa bo imelo za posledico močan nastop peronospor, zato naj hmeljarji skrbijo, da bodo hmeljišča kljub slabemu vremenu kolikor mogoče pravočasno poškrapljeni. Skušajte za to izrabiti vsako količjak ugodno vreme.

Peronospora je za sedaj najti v glavnem na stranskih poganjkih in v posebno neugodnih položajih tudi na listih. Peronospora je kot je znano odločilna ne samo za kvantiteto, ampak tudi za kvaliteto pridelka in je zato previdnost na mestu.

Uši in drugih živalskih škodljivcev v večji meri ni opaziti, pač pa so hmeljne stenice v nekaterih redkih hmeljiščih naredile nekaj škode zlasti tam, kjer njihovo delo ni bilo pravočasno opaženo.

V glavnem ni pričakovati tako rekordnega pridelka kot lani, to pa predvsem zaradi tega, ker hmelj ni dosegel zaradi neugodnih pogojev prave višine, ker je škoda zaradi toče letos bolj občutna kot lani in pa zaradi vremenskih razmer, ki so za hmelj kot tudi za ostale kulture letos precej neugodne.

Seveda je odvisna višina pridelka v veliki meri od tega kakšno bo vreme v prihodnosti.

Določitev dobička iz hmeljarstva za leto 1954 pri nemških producentih, ki ne vodijo knjigovodstva

Določanje proizvodnih stroškov

Kakor v preteklem letu, tako se bo tudi za leto 1954 določil dobiček iz hmeljarstva na ta način, da se od obratnih dohodkov odbijejo obratni izdatki. Obratni izdatki so proizvodni stroški, ki so bili določeni na sestanku dne 21. junija 1954 v Kmetijski šoli v Pfaffenhofenu na Ilmu.

Na tem sestanku so bili — po poprejšnjem razgovoru z Združenjem hmeljarjev — določeni naslednji proizvodni stroški:

1. Stalni izdatki: to so izdatki, katere ima hmeljar do obiranja hmelja, kakor stroški za kulturo in gojenje, za hlevski in umetni gnoj, za uničevanje škodljivcev, stroški za vzdrževanje nasadov itd. odpis obrabljenih nasadov, sušilnic, skladišč, strojev, škropilnic in ostalega orodja, zavarovalni stroški (brez zavarovanja proti toči in viharju), stvarni davki in splošni izdatki.

Za vse te izdatke je bila določena vsota DM 5200 za hektar in se sestoji iz naslednjih postavk:

a) Izdatki za celotne mezde in prevoz s konji in traktorji	DM 1.730.—
b) Izdatki za naravna gnojila, gnojnico in umetna gnojila	" 850.—
c) Izdatki za zatiranje škodljivcev (samo stroški za škropivo brez mezd, ker so te zajete že pod fočko a)	" 630.—
d) Odpis obrabnine	" 1.370.—
e) Stroški za vzdrževanje	" 350.—
f) zavarovanje (brez zavarovanja proti toči in viharju)	" 30.—
g) Stvarni davki (brez prometnega davka)	" 140.—
h) Razno	" 100.—
	DM 5.200.—
	za hektar

Prvotno so bili določeni stroški od finančnega urada v višini DM 4.891.—; razlika DM 309.— je bila dosežena že na omenjenem sestanku s strani Združenja hmeljarjev.

2. Giblivi stroški: to so izdatki za žetev, sušenje in prodajo, ki so bili določeni z DM 94.— za obrati centner (tj. 50 kg), kar znaša za centner 4 DM več, kakor v preteklem letu. Po ugotovitvah finančnega urada pa bi ti izdatki morali znašati nekaj manj kakor v prejšnjem letu, vendar je bil v glavnem osvojen predlog Združenja hmeljarjev.

3. Razen tega je upoštevali še posebne izdatke:

a) v letu 1954 plačani prometni davek za prodani hmelj, b) v letu 1954 plačane premije za zavarovanje proti toči in viharju.

Ti izdatki niso zajeti v stalnih in giblivih stroških in jih je zato treba v primeru potrebe še posebej odtegniti v dokazani višini.

Stroški za zatiranje škodljivcev — samo stroški za škropivo — so kot zgoraj navedeno zajeti v stalnih izdatkih z DM 630 na hektar. Ker pa je v tem primeru sigurno, da znašajo izdatki za škropivo na hektar več, kot je določeno, je te večje stroške, če so dokazani, navesti pri pavšalnem znesku. Kot dokazilo zadostujejo računi za nabavo škropiv. Posebno pa je poudarjeno, da zvišanja stroškov brez dokazila ni mogoče navesti.

Iz gornjih izvajanj dobimo naslednji pregled:

Centner	Stalni izdatki za centner	Giblivi stroški za centner	Skupni izdatki 1954 za centner
1	5.200	94	5.294
2	2.600	94	2.694
3	1.734	94	1.828
4	1.300	94	1.394
5	1.040	94	1.134
6	867	94	961
7	743	94	837
8	650	94	744
9	578	94	672
10	520	94	614
11	473	94	567
12	434	94	528
13	400	94	494
14	372	94	466
15	347	94	441
16	325	94	419
17	306	94	400
18	289	94	383
19	274	94	368
20	260	94	354
21	248	94	342
22	237	94	331
23	227	94	321
24	217	94	311

Centner	Stalni izdatki za centner	Giblivi stroški za centner	Skupni izdatki 1954 za centner
25	208	94	302
26	200	94	294
27	193	94	287
28	186	94	280
29	180	94	274
30	174	94	268
31	168	94	262
32	163	94	257
33	158	94	252
34	153	94	247
35	149	94	243
36	145	94	239
37	141	94	235
38	137	94	231
39	134	94	228
40	130	94	224
41	127	94	221
42	124	94	218
43	121	94	215
44	119	94	213
45	116	94	210
46	114	94	208
47	111	94	205
48	109	94	203
49	107	94	201
50	104	94	198
51	102	94	196
52	100	94	194
53	99	94	193
54	97	94	191
55	95	94	189
56	93	94	187
57	92	94	186
58	90	94	184
59	89	94	183
60	87	94	181

Kakor v prejšnjih letih, tako je bilo tudi pri določevanju proizvodnih stroškov v hmeljarstvu za leto 1954 upoštevano, da je v hmeljarstvu zaposlena izključno tuja delovna sila. Če dela lastnik sam ali kateri član njegove družine v hmeljarstvu, je za prihranjene mezde za to delovno silo odbiti primeren znesek od skupnih proizvodnih stroškov. Ker gojijo hmelj skoraj izključno le več ali manj velika kmetijska posestva, se porazdeli delovna sila lastnika oziroma članov njegove družine na »čisto« kmetijstvo in na hmeljarstvo. V hmeljarstvu pa je 3 do 4 krat več dela kakor v ostalem kmetijstvu, zato je delo lastnika in njegove družine porazdeliti na delo v hmeljarstvu in ostalem kmetijstvu v odgovarjajočem sorazmerju. Pri tem je treba s 4 pomnoženo hmeljsko površino prišteti k ostali površini kmetijskega posestva.

Primer:

Površina kmetijskega posestva 34 ha, od katerih odpade 2 ha na hmelj.

Delovna sila v hmeljarstvu $\frac{(2 \times 4) \times 100}{32 + (4 \times 2)} = 1/5$

Če je v hmeljarstvu poleg družinskih članov zaposlena tudi tuja delovna sila, moramo skupno delo enakomerno porazdeliti na čisto kmetijstvo in na hmeljarstvo. Pri tem ne upoštevamo ženo lastnika, ker je iz izkušenj znano, da v Hallertau ne dela v hmeljarstvu.

Na ta način dobimo naslednjo tabelo:

Znesek za izravnavo v DM	Delo v hmeljarstvu v %				
	10	15	20	25	30
1. Lastnik sam	50	75	100	120	150
2. Lastnik in 1 sin ali hči	150	225	300	375	450
3. Lastnik in 2 sina ali hčeri	250	375	500	625	750
4. Lastnik in 3 sinovi ali hčere	350	525	700	875	1050
5. Lastnik in 4 sinovi ali hčere	450	675	900	1125	1350

Če je lastnik ali eden izmed njegovih družinskih članov, ki delajo v hmeljarstvu, telesno poškodovan in ni popolnoma delazmožen, mora od zgoraj navedenih postavk odbiti primeren znesek. Pri hmeljarjih, katerih dobiček iz čistega kmetijstva je določen po VOL, se vrednost delovnega učinka, katere mora po § 4 VOL dodati osnovni vsoti, ne spremeni z ozirom na znesek izravnave.

Pri obračunavanju delovne sile pa se upošteva le tisti del enotne vrednosti, ki odpade na »čisto« kmetijstvo.

II.

Primer za obračun proizvodnih stroškov in dobička za želez 1954:

Površina kmetijskega posestva 34 ha
od tega hmeljski nasadi 2 ha
družinski člani, ki delajo v hmeljarstvu:
lastnik
2 sinova 100 centnerjev = donos
Dokazani izdatki za zavarovanje proti toči in viharju:
Zavarovalna premija 1.500 DM
dokazani stroški za škropivo 2.200 DM

Obračun

Dohodki 100 Zlr á 235 DM	23.500	DM
Proizvodni stroški		
glasom tabele 100 x 198	19.800	DM
K temu:		
zavarovanje proti toči in viharju	1.500	DM
prometni davek 1,5 % od 23.500	352,50	DM
dejanski izdatki za škropivo	2.200	DM
gl. tabele že upoštevano	1.260	DM
večji stroški	940	DM
k temu 1/3 stroškov za delo in prevoz	314	DM
zvišani stroški za škropivo	1.254	DM
Skupno	22.906,50	DM

manj vsota za izravnavo

$$\frac{32 + (4 \times 2)}{(2 \times 4) \times 100} = 20 \%$$

Vrednostna postavka glasom tabele 500 DM
ostane 22.406,50 DM
dobiček iz hmeljarstva 1.093,50 DM

Za obračunavanje eventualne škode po viharju veljajo v »Hopfen-Rundschau« št. 13 od 1. 7. 1951 stran 148 objavljeni primeri smiselno tudi za leto 1954. Spremenimo le letnico, in sicer vstavimo namesto 1950 leto 1954.

Kakor je iz primera pod II razvidno, moramo dokazane izdatke za škropivo posebej upoštevati, če znašajo več kakor 630 DM za hektar. Kot dokazilo zadostujejo računi za nabavo škropiva. K povečanim stroškom za škropivo prištevamo še odgovarjajoče izdatke za mezde, za delo in prevoz (normalni izdatki so že upoštevani pri stalnih stroških pod postavko, mezde in prevozil), katere kot doslej določimo z 1/3 zvišanih stroškov za škropivo.

Primer:

Površina hmeljskih nasadov 1 ha,
dokazani stroški za škropivo 1.000 DM

Obračun:

dejanski stroški za škropivo	1.000 DM
gl. tabele upoštevano	630 DM
višji stroški za škropivo	370 DM
nadalje 1/3 mezde in prevozi (1 konj)	124 DM
izven tabele še upoštevati	
kot povečani stroški za škropivo	494 DM

Po »Hopfen-Rundschau« št. 13 od 1. 7. 1955.

Ta članek je sicer težje razumljiv, vendar lahko našim hmeljarjem ponazori, kakšne elemente upoštevajo pri ugotavljanju pridelovalnih stroškov in dobička pri pridelovanju hmelja v Nemčiji. Upoštevati pa je seveda treba, da so pogoj nemškega hmeljarja drugačni, poznano je tudi, da zadnji dve leti mnogi nemški hmeljarji niso mogli kriti pridelovalnih stroškov.

Op. ur.

Čehoslovaški hmelj V LUČI ZUNANJE TRGOVINE

(nadaljevanje in konec)

Čeprav so upravni organi posvetili lansko leto našemu hmelju največjo pozornost — kar se je odrazilo v boljši obdelavi zemlje in v upoštevanju agrotehničnih ukrepov — so se pri lanskoletni žetvi pokazale nadaljnje pomanjkljivosti. Raslinska zaščita je trpela zaradi tega, ker ni bilo na razpolago dovolj prevoznih škropilnic in zaradi pomanjkanja škropiv z zadovoljivo učinkovitostjo. Možnosti mehanizacije niso bile povsem izkoriščene, pogrešali pa smo tudi orodje za obdelovanje.

Tudi organizacija obiranja, prehrana in prenočišča za obiralce je razočarala. Davek na plačo in norma za obiralce ništa prispevala k povečanju produktivnosti obiralcev. Ponovno nismo uspeli doseči olajšave pri mlačvi žit, kar bi na drugi strani pripomoglo k pravočasni izvedbi obiranja hmelja in da, bi se bila lahko izvajala zaščita nasadov do zadnjega dne obiranja.

Vse te pomanjkljivosti, če k njim še prištejemo nezadostno opremo hmeljskih sušilnic, izvirajo iz naših lastnih napak. Težave pa so tudi zaradi tega, ker so nekatere sušilnice v preizkušanju, kakor so tudi še v preizkušanju razna zaščitna sredstva. Končna pomanjkljivost pa je tudi v decentralizaciji našega hmeljarstva.

»Koopso« kakor tudi zunanja trgovina ne bosta sodelovala v bodoče s Kmetijskim ministrstvom samo v organizacijskih vprašanjih, temveč bodo s pomočjo strokovnih moči tesno sodelovali s funkcionarji na vasi. Objasnili jim bodo, kako se naj delo izvede, da bi se hitreje dosegli boljši uspehi.

Kar se tiče mehanizacije, daje »Koopso« še nadalje navodila in posveča pozornost vestem in izkušnjam inozemskih proizvodnih krogov, katere bi lahko eventualno prenesli na prilike v CSR. Zagotavljamo tudi določene devize preko proizvodnega plana za nadaljnji uvoz preizkušnih strojev za obiranje hmelja, kateri nam bodo olajšali obiranje. Priskrbeli smo že celo vrsto prospektov in tehničnih opisov iz inozemstva za škropilnice, zameglitvene priprave, prevozne črpalke itd. Kar se tiče hmeljske zaščite, bomo bolje izkoristili odnose z inozemskimi sodelavci ter navezali slične znanstvene stike z Nemško demokrasko republiko. Da bi se ugotovila pravilnost strokovnih dognanj in njih izpopolnitev za prakso pri nas, se naj naše znanstvene ustanove povežejo s sorodnimi inozemskimi ustanovami v zapadnih državah.

Zaščito hmelja je potrebno izboljšati z najsodobnejšimi sredstvi, posebno kar se tiče poskusov in proizvodnje univerzalnega sredstva za enočno škropljenje proti vsem trem glavnim škodljivcem hmelja: peronospori, listni uši in rdečemu pajku. Rešiti je treba tudi vprašanje strojev, da se izpopolni učinkovitost in ekonomičnost pršenja s temi stroji, posebno še z ozirom na možnost škropljenja nasadov iz letal.

Zagotoviti se mora našim strokovnjakom in znanstvenikom obisk pri najboljših raziskovalnih ustanovah s hmeljskega področja v inozemstvu, povabiti pa je k sodelovanju pri objektivni propagandi za naše proizvode tudi češke pivovarske strokovnjake.

Nadalje je potrebno:

1. Pravočasno, pred začetkom pomladanskih del določiti in objaviti odkupne cene, s katerimi bo zagotovljena donosnost v hmeljarstvu in obenem vzbuditi pri hmeljarjih večje zanimanje za proizvodnjo najboljših kvalitete. To dosežemo prvič s pravilnim izravnanjem razmerja med odkupno ceno hmelja in ostalimi hmeljskimi proizvodi in nadalje s pravilnim razmerjem cen posameznih kvalitete.

2. Hmeljarsko organizacijo je reorganizirati ter zajeti delo v manjšem številu organizacij, ki so s štabom sodelavcev bolje usposobljene in materialno bolje opremljene.

Predlagamo redno objavljane navodil za jesensko pospravljanje hmeljišč t. j. sežig trt, odstranitev plevli, gnojenje in pripravljanje, in to vse do 15. oktobra, ter izdati navodila za pomladanska dela v hmeljiščih.

3. Izvesti specializacije občin s pretežno hmeljsko proizvodnjo v toliko, da bi se v teh občinah povečala živalska proizvodnja in zvišal pridelek krme. Nasadi sladkorne pese naj bi se v teh občinah omejili, s čemer bi pridobili več delovne sile, katere je potrebna za pravočasno izvedbo

agrotehničnih del, istočasno pa bi dosegli povečanje količin hlevskega gnoja.

4. V zvezi s specializacijo je potrebno z Ministrstvom za odkup ukreniti vse potrebno glede mlačve in dovoza žit v občinah s pretežno hmeljarsko proizvodnjo, da mlačev ne bi zavirala zaščite hmelja, katere je potrebno vršiti do zadnjega dne obiranja. V ta namen naj bi se žito začasno pospravilo pod kozolce ali v kope, prevoz žita pa naj bi se prestavil na kasnejši čas.

5. Nuditi olajšave zadrugam, ki so nasadile hmelj v nepriladnih legah in neprimernih tleh. Te zadruge so zelo obremenjene s finančnimi obveznostmi.

6. Povečati skrb za vključitev nove delovne sile s tem, da bi se obmejno področje (Sudeti) ponovno naselilo, delavcem pa zagotovilo lastništvo te zemlje.

7. Na podlagi vseh teh organizacijskih ukrepov in z intenzivno propagando za hmeljarstvo je povečati zanimanje naših hmeljarskih krogov posebno v občinah, ki se bavijo pretežno s hmeljarskim. Zagotoviti je tudi predpogoje za boljše razmere v naseljenih hmeljarskih občinah.

8. Obravnavati vprašanje opustitve nasadov, ki imajo neugodno lego ali pa so zastareli ter urediti nove nasade po izkušnjah iz let 1951/53. Hmelj naj se sadi le tam, kjer je primeren teren in drugi pogoji in da obstoja možnost za pravilno obdelovanje. Pri tem se naj da prednost za razširitev nasadov v gozdniških okoliših in na področju »Zlatega potoka«.

Našemu hmeljarstvu je potrebno zagotoviti naslednjo materialno opremo:

1. Planiranje in proizvodnjo dovoljne količine obdelovalnih strojev.

2. Planiranje in zagotovitev proizvodnje škropilnic.

3. Zagotoviti opremo za letala z modernimi razpršilci in škropilnimi napravami.

4. Proizvajati traktorje po spremenjeni konstrukciji v takšnem obsegu, da bi pri letošnjih pomladanskih delih že največji del teh strojev uporabljali.

5. Povečati hmeljske sušilnice na vasi, zgraditi nove z večjo kapaciteto in večjimi prostori za vskladiščenje ter zagotoviti proizvodnjo ročnih stiskalnic za embaliranje hmelja v vreče.

6. Zagotoviti je nadomestne dele vseh vrst za vse stroje ki se uporabljajo v hmeljarstvu, bilo za traktorje, škropilnice ali opremo za napeljavo v žičnicah in skrbeti za dobro razmestitev in vskladiščenje le-teh.

7. Načeti je treba vprašanje uporabe strojev za obiranje hmelja ter se odločiti za tip stroja in zagotoviti uvoz teh v primerem številu ter jih razmestiti v hmeljskih okoliših, kjer obstaja možnost za postavitve novih in večjih hmeljskih sušilnic.

8. Pri Ministrstvu za kemijo je treba zagotoviti zaščitna sredstva za vsesstransko borbo proti škodljivcem. Poenostaviti vsestranost do sedaj izdelanih preparatov. Zagotoviti je treba primerno embalažo opremljeno s točnimi podatki glede načina uporabe preparatov, primerne vskladiščenja in distribucije teh sredstev.

Nadalje je potrebno, da Ministrstvo za kmetijstvo s primerno plačilno politiko poveča zanimanje delavcev za delo v hmeljarstvu. Posebno važno je premiranje sušacev hmelja od katerih je precej odvisna kvaliteta hmelja, kajti mnogo dobrega hmelja se z nepravilnim sušenjem hmelja ali s prženjem hmeljske moke pri sušenju pokvari.

Sodelavci zunanje trgovine in »Koopso« se obvezujemo, da bomo nudili vso pomoč našemu hmeljarstvu. Naloga zunanje trgovine pa naj bo, da plasira naš hmelj na svetovnih tržiščih po najboljših cenah.

K razmotrivanju češkega kmetijskega strokovnjaka bi bilo marsikaj pripomniti. Vendar prepustimo to bralcem, ki si bodo iz tega lahko predstavljali stanje češkega hmeljarstva. Naporji, ki jih češki hmeljarji vlagajo, in njihove težnje za dvig kvalitete proizvodnje, pa nas nedvomno opozarjajo, da budno spremljamo nadaljnji razvoj hmeljarstva v tej deželi.

Jože Oder

U razmišljanje ...

Inž. Bogdan Ferlinec

Znanost in praksa sta ugotovili, da so pridelki na njivah večji, če zemljo že jeseni preorjemo in zagnojimo s humusnimi gnojili, ter jo potem pustimo v surovi brazdi čez zimo. S tem ukrepom dosežemo, da postane hrana, ki jo nudijo rastlinam v hlevskem gnoju ali kompostu, lažje sprejemljiva in da jo imajo rastline takoj na razpolago, ko nastopi spomladi njihova rast. Pri pomladanskem gnojenju morajo rastline vedno na hrano čakati, ker se morajo drobnoživke, ki hrano pripravljajo, šele razmnožiti. Tako zgodaj posajene rastline mnogokrat trpijo v svoji mladosti pomanjkanje, ki nato neugodno vpliva na ves nadaljnji njihov razvoj. Jesensko gnojenje in oranje pa ugodno vpliva tudi na zlog zemlje, ki postane čez zimo mrvičav in zračen, kar najbolj odgovarja zahtevam rastlin in življenju drobnoživk. Takšno zemljo lažje, lepše in pravočasno obdelamo in zasejemo, kar vse poveča pridelek, zmanjšujemo pa pridelovalni trud in stroške.

Jesenski ali predzimski obdelavi in gnojenju njiv sledi potem spomladi kot prvi popravek poravnanje surove brazde, bodisi z vlačo bodisi z brano. S tem ukrepom preprečimo izhlapevanje zimske vlage, pospešimo življenje drobnoživk in segrevanje zemlje ter omogočimo kalenje plevelov, da jih s predsetvenim obdelovanjem uničimo. Ko nastopi čas setve, jara žita lahko takoj sejemo v tako pripravljeno zemljo, za poznejše posevke pa zemljo še enkrat prerahljamo ali preorjemo in površinsko obdelamo pred setvijo. Pri vseh teh opravkih se skrbno izogibamo, da bi zemljo s hojo ljudi ali živali oziroma z obdelovalnimi stroji preveč steptali in stlačili, ker pač iz izkušenj vemo, da ravno spomladi, ko je zemlja še vlažna, najbolj pokvarimo zlog in uničimo drobno mrvičavost zemlje, ki sta za rast in razvoj rastlin neprecenljive važnosti, ker pač ta drobna mrvičavost ali grudavost še ni postala zadosti obstojna.

Zemlja pod raznimi enoletnimi posevki na naših njivah je ista, kot jo imamo v hmeljiščih. Če velja gornje izkustvo za pridelovanje imenovanih rastlin, bo veljalo tudi pri pridelovanju hmelja. Toda, če primerjamo obdelovanje zemlje v hmeljiščih z onim, ki se priporoča in izvaja za poljske rastline, bomo ugotovili, da zemljo v hmeljiščih manj skrbno obdelujemo in pripravljamo. Hmelj smatramo za zahtevno in obratnotehnično intenzivno kulturo in se zato tudi potrudimo, da mu izdatno gnojimo ter ga skrbno negujemo in varujemo pred škodljivci. Ta naša velika skrb pa oslabi čim gre za temeljno in dodatno obdelavo zemlje. Pri tem važnem pravilu nas namreč ovirajo hmeljevke, ki skozi 7 mesecev stojijo v kopicah na hmeljiščih in zavzemajo pol do ene tretjine hmeljskih vrst. Le 5 mesecev pa služijo kot opora hmeljski rastlini. Vrednost hmeljevke je precejšnja in zato tudi težimo za tem, da jih po osmukanju čimprej postavimo v kopice, ker se tako najmanj kvarijo. Pri tem se pa premalo oziramo na to, da je potrebno zemljo pred postavljanjem kopic pravilno zagnojiti s humusnimi gnojili, jo obdelati in v surovi brazdi izpostaviti delovanju mraza.

V mnogih hmeljiščih kopice hmeljevke postavljajo leto za letom v istih vrstah. Hmelj že v jeseni v teh vrstah pred postavljanjem kopic odorjejo, medtem ko to store v vrstah, kjer ni kopice, šele spomladi. Tako imamo na isti njivi dvoje različnih predzimskih obdelovanj in zemlja zato različno premrzne. Seveda imamo tudi dva načina gnojenja, ki se zaradi ovirajočih

kopic navadno izvrši šele spomladi. Na istem hmeljišču enkrat gnojimo odoranemu hmelju in v premrznjeno jesensko brazdo, drugič pa v zbito in slabo premrznjeno zemljo, ki smo jo šele spomladi odorali. Življenje drobnoživk pri takšni obdelavi tudi ni enakomerno in nastopa v enem delu hmeljišča pozneje, v drugem pa prej, kar rastline gotovo občutijo.

Boljše obdelujejo hmeljarji, ki v jeseni odorjejo hmelj tudi v vrstah, kjer ne postavljajo kopice hmeljevke. V tem primeru enakomerno premrzne vrhnji zlog celega hmeljišča in tudi spomladansko gnojenje je potem enolično. Najbolje pa storijo oni, ki že v jeseni pred odoravanjem po celem hmeljišču na široko razgrnejo gnoj, da ga potem z odorano zemljo pokrijejo. Najprej to store tam, kjer bodo stale kopice hmeljevke, ko so kopice postavljene pa še na ostalem delu hmeljišča. Seveda predpostavlja takšen postopek razpolaganje že v jeseni z dovoljno količino zrelega gnoja za celo hmeljišče, kar pri našem udomačenem načinu gospodarjenja z gnojem ni mogoče doseči brez predhodnih priprav. Če bi zaoravali nedozorel gnoj, posebno, če je to listnat ali iz druge gozdne stelje, bi ta gnoj v zemlji gnil ali zoglenel, namesto da bi preperel. Zato je treba misliti tudi na spremembo priprave gnoja v takšnih primerih, kar pomeni, da eno leto nič ali malo gnojimo, da bomo lahko pripravili za naslednje leto zadostno količino preperlega gnoja. Priprava listnega gnoja za hmeljišča bi torej trajala redno 1 do 1½ leta, da zadostno dozori.

Zavedati se moramo, da odoravanje hmelja in zaoravanje gnoja ne more zamenjati glede globine obdelave ono predzimsko oranje, kot ga zahteva hmelj. To oranje bi moralo seči 20–22 cm globoko, gnoj pa v naših hmeljiščih ne smemo tako globoko zaoravati, temveč kvečjemu 12–15 cm globoko, le izjemoma v zelo peščenih zemljah do 18 cm. Če bi torej hoteli pred zimo brazdo preobrniti 20 cm globoko, da bi globlje premrzla, bi morali po plitkem zaoravanju gnoja hmeljišče še enkrat preorati na zahtevano globino, ker takrat ostane gnoj v istem sloju kljub globljem preobračanju brazde. To pa je ravno na hmeljiščih zaradi kopice hmeljevke težko izvedljivo. Zato moramo rahljanje zemlje do 20 cm globine preložiti na zgodaj spomladi.

Zimski mraz zmrvi brazde 8 do 10 cm globoko. Niže ležeče plasti sicer tudi zmrznejo, ostanejo pa več ali manj drobno grudičave. Tako nastale drobne mrvce in grudice so obstojne le, če je zemlja pred prezimljenjem bila zadostno oskrbljena z apnom in humusom ter če je bilo bakterijsko življenje v njej zelo živahno. Če naštetih pogoji niso bili izpolnjeni, bodo zaradi zmrzavanja nastale mrvce in grudice razpadle in se zalizale že po malo izdatnejšem dežju. Na površini se bo storila skorja, prostori med grudicami, ki naj bi bili napolnjeni z zrakom pa se bodo zablatili ali zalizali z zemljo od razpadlih mrvic, ki jo bodo padavine donašale. Namesto rahle in zračne zemlje bomo imeli zbito in premalo zračno. Takšna zemlja vsebuje preveč ogljikovega dvokisa, ki nastaja zaradi dihanja korenin in drobnoživk. Ogljikov dvokis lahko močno ovira razvoj ter rast hmelja, če se ga nakopiči več kot 3%. Zato moramo omogočiti z večkratnim rahljanjem, da omenjeni škodljivi plin sproti izhlapeva. Iz navedenih razlogov je torej zelo važno, da spomladi zemljo tako obdelamo, da bomo čim dalj ali trajno ohranili tisti mrvičasti ali grudičasti zlog, ki ga je stvorilo zmrzavanje, da bomo imeli z okapanjem manj opravka. (nadaljevanje prihodnjič)